Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש=געזעלשאַפטליכע טאג=צייטונג

Nr. 194/1489	Łódź, Niedziela 19 sierpnia 1928 r.	זעקסטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג, ג׳ אלול תרפ"ח	Nr. 194/1489

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פּיעטריקאווער 21, טעל. 24=71

ירצליך ווערט געעפענט איז לאדז דער ערשטער

קווין=קעלער און גאסט=צימער

A. P. CZKWIANIANC, Piotrkowska 69, tel. 38-64.

מזרח=אייראָפּעאישע קוך אונטער דער לייטונג פון קוכמייסטער ה׳ וולאדיסלאוו באוואַרסקי.

ווײַן אויף ווײַן-גלעזלעך און קעלישקעס. קולעביאַקעס, שאַשליקעס, פּילאַמעס.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בקאנט, אז פון 1-טען אויגוסט אַן איז איבערגעטראָגען געוואָרען

די שטאטישע פיליע

פון דער לעבענס=פייער און גנבות פערזיכערונגס=געזעלשאפט

„PRZYSZŁOŚĆ"

אויף 6=טער שערפּיען (בענעדיקטא) 3, 1=טען שטאק פראנט

וואו איהר קאָנט דורכפיהרן אַ גוטע לעבענס-פערזיכערונג און אסעקורירען זיך געגען פייער און גנבות

מיט אכטונג דירעקטאָר פון דער פיליע

מ. ה. רומקאווסקי

6=טער שערפּיען 3, טעלעפאן 09=24.

בעמערקונג: טיכטיגע אַגענטען קענען זיך מעלדען.

W dniu 15 sierpnia 1928 r. zmarł

Ś. P. JAN PILECKI

Urzędnik Lecznicy II-ej Kasy Chorych m. Łodzi.

W zmarłym instytucja straciła gorliwego pracownika, który zgórą sześć lat sumiennie wypełniał powierzone mu obowiązki.

Cześć Jego pamięci!

Kasa Chorych m. Łodzi.

מיר זענען טיף אין טרויער צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון אונזער חבר און מיטגרינדער פון אונזער פעראיין נ"ע

שמעון חיים בן אורשטיין

מיר דריקן אויס דעם טיפסטען מיטגעפיל דער הינטערגעבליבענער פאמיליע

גלייכצייטיג פאָדערן מיר אויף אלע אונזערע חברים לוין-וועבער אָפּצוגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער פערשטאָרבענעם חבר נעמען אנ׳אנטייל אין דער לויה וואָס קומט פאָר הײַנט זונטאג, דעם 19 אויגוסט 12 אַ זייגער פון טרויער-הויז אַלעק אַנדרער=גאַם 28.

די פערוואַלטונג פון לוין=וועבער=מייסטער=פעראיין ברזעזשינער 7.

DR. MED.

DONCHIN

ספּעציאַל=אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען

נעמט אָן מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג. פון 10—1 און פון 4—7 נ.מ.

מאָניושקי 1 (Moniuszki). טעל. 9-97.

פעראייניגטע פאך-קאמיסיע פון דאמען-מאגאזין

אַלעע 1 מאַי 2.

ווארנונג! צו אַלע דאַמען-מאַגאַזין-מייסטער!

דער שטרייק ביים דאַמען-פאַך, וואָס איז פּראָקלאַמירט געוואָרען מיטוואָך, דעם 15-טען ה. ח. איז ווייטער אין פולען קראַפט און קיינער זאָל נישט וואַגען אונטער קיין שום אויסריידען פון וואָס פאַר אַ ערקלערונגען צוצוטרעטען צו דער אַרבייט ווייל ער וועט בעהאַנדעלט ווערען ווי אַ שטרייקברעכער.

גלייכצייטיג מעלדען מיר, אַז הײַנט זונטאג, 10 אַ זייגער פריה קומט פאָר א פערזאמלונג, כדי צו בעטראַכטען די אַרויסגעשטעלטע פאָדערונג צו דער פאָרשטעהענדער קאָנפערענץ מיט די קאָנפעקציאָנערען, וועלכע קומט פאַר 8 אַ זייגער אָווענד.

מיט אַכטונג פעראייניגטע פאך קאמיסיע

פאָרזיצער: פישער; וויצע: טעיקעלטויב.

קאָמוניקאַט פון דאַמען=מאַגאַזין=פאַך

אַלעע 1=טער מאַי 2.

ביי אויסערסט שווערע בעדינגונגען לעבען הײַנט צו טאָג די דאַמען-מאַגאַזין-שניידער. די לוינען זענען געפאַלען העכער 200 פּראָצ. די אַרבייט ווערט געצאָהלט מיט לאַנג-טערמיניגע וועקסלען. אויף אַלע ווענדונגען צו די קאָנפעקציאָנערס אויף אַ קאָנפערענץ האָבען זיי געגעבען אַנ׳אויסמיידענדיגען ענטפער. וואָס איז געווען צו טון, לאָזען דאָס פאַך זינקען אין אַזאַ קלאָגעדיגען צושטאַנד? לאָזען אָפּמעקען אַ צווייג, וואָס האָט ערשט נישט לאַנג געבליהט? דער בעזונטער חוש פון די בעלי-מלאכות האָט זיי אונטערגעזאָגט, אַז אַלע ווי איינער מוזען זיי זיך פעראייניגען און אונטערנעהמען אַנ׳אַקציע.

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון פאַך האָט איינשטימיג אָנגענומען אַ בעשלוס וועגען אַנ׳אַקציע. דער פאָרשטעהער פון סאָציאַליסטישען האַנדוו. פערבאַנד אַגראַדאָווא 9, אַ געוויסער הערש גאָלדבערג, פּרובענדיג אַריינברענגען אַ סומאַטאָכע צווישען די מיטגלידער האָט גלייך בעקומען איבער די הענד, קיין איין שטימע איז נישט געווען פאַר זיין פאָרשלאַג.

די דאָזיגע לייט פון אוידענדערמאָנטען פעראיין זעהענדיג סאַ׳ן ערנסטען כאַראַקטער דער שטרייק נעמט אָן, האָבען זיך ערלויבט אויף אַזאַ אָפּען פּראָוואָקאַטאָרישען שריט: רופען צו שטרייקברעכעריי.

זיי האָבען דאָסמאָל בעוויזען, אַז זיי פעראינטערעסירט וועניג און זיי לאַכען פשוט פון די נויטען פון די בעלי-מלאכות. זייער רוף צוצוטרעטען צו דער אַרבייט האָט אָבער מעהר ווי אַ געלעכטער צווישען די מיטגלידער נישט אַרויסגערופען. די דאַמען-מאַגאַזין-שניידער וועלען מיט פעראייניגטע כחות זיך אויסקעמפען בעסערע אַרבייטס-בעדינגונגען.

מיט אכטונג

די פעראייניגטע פאַך=קאָמיסיע פון דאַמען=מאַגאַזין=שניידער=מייסטער, אַלעע 1=טער מאַי 2.

עפענטליכע אויפפאָדערונג

צו דער פערוואַלטונג פון האַנדווערקער=פערבאַנד, אַגראַדאָווא 9.

אין נאָמען פון אַ פערזאַמלונג פון דאַמען-פאַך, מיטגלידער פון אַגראַדאָווא 9 וואָס איז פאָרגעקומען פרייטאָג, דעם 17-טען ה. ח. איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, ראָס די פערוואַלטונג זאָל צוריקציהען דעם קאָמוניקאַט, וואו עס ווערט גערופען צו ברעכען דעם שטרייק און צוצוטרעטען צו דער אַרבייט און אויך די אונפאָרדינטע בעליידיגונג פון ה׳ טערקעלטויב, געגענפאַל טרעטען מיר אַרויס פון פעראיין.

פאך=קאמיסיע פון דאמען=מאגאזין ביים האנדווערקער=פערבאנד, אַגראַדאָווא 9.

גראָסמאַן, גאָלדענבערג, מאַלינאָווסקי, האַסמאַן.

Zaginiony został weksel na zł. 100.— wystawca L. Kalisz na zlecenie A. Frydman pł. 20/8-1928 Weksel zostaje unieważniony. Znalazca zechce takowy odesłać pocztą do Frydmana Franciszkańska 4, lub do administracji nin. pisma. 185

צו דער האָכצייט פון מיין ליבען שוואָגער ה׳

הערמאַן גראָסבערג

מיט פרל. סאַלאַ גראָסבערג

גראַטולירען הערצליך און ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט:

ישראל גאָטשטיין און פרוי מאַניאַ. 184

א קאָנצעסיאָנירטע

פּאַרבערײַ

מיט אַלע איינריכטונגען ווערט פון זאָפאָרט געזוכט צו פאַכטען.

אָפּערטען אונטער „עוואַליט". 183

לונא = פּארק

דאָמבראָווסקי פּלאַץ 5, רוג נאַרוטאָוויטשאַ.

טעטיג ביז 12 אַ זייגער ביינאַכט

לטובת דעם אָלימפּיאַדע = פאָנד

נאָר א קורצע צייט!

אונגעוועהנליכע עמאָציעס! נישט-געוועזענע אַטראַקציעס!

אויסגעצייכענטע מוזיק!

נייע 109 טויזענט העקטאר ערד
פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין קרים.

מאסקווע, 18. (י. ט. א. טעלעגראפיש). דער גוציק האט בעשטימט אויסצוטיילען נייע 109 טויזענד העקטאר ערד, מייסטענס אין קרים פאר דער יודישער קאלאניזאציע. ביז איצט איז דער באדען נישט בעארבייט געווארען. דורך אמעליאראציע אבער קען ער פארגעברייט ווערען פאר וויינגערטנער און טאבאק-פלאנטאציעס. אויף דעם באדען וועלען קענען בעזעצט ווערען 15 טויזענד יודישע משפחות.

דאס געזעץ וועגען צוואנגס-זונטאג-רוה אין ליטא ווערט פערלייכטערט.

קאוונע, 18. (יט"א טעלעגראפיש) אין די רעגירונגס-קרייזען איז ענטשטאנען א פראיעקט צו מאדיפיצירען דעם געזעץ וועגען צוואנגס-זונטאג-רוה, אזוי אז ס'זאל זונטאג און חגא ערלויבט זיין צו האלטען אפען די געוועלבער 3 שעה.

געעפענט זיך די יוגענד-קאנפערענץ פון „אגודת ישראל".

בערלין, 18. (י.ט.א. טעלעגראפיש). דא האט זיך געעפענט די יוגענד-קאנפערענץ פון דער „אגודת ישראל" אין מזרח-אייראפא.

ארעסטירט אין בוקארעסט א מענער-מערדערין.
אין משך פון 4 יאהר האט זי ערמארדעט 9 מענער.

בוקארעסט, 18. (ספ. טעל.). די רומענישע פאליציי האט ארעסטירט א געוויסע ווארישן, וועלכע פלעגט פערנארען אין איהר וואוינונג אין טשערנאוויץ מענער און זיי ערמארדען. בעת דער אויספארשונג האט מען אין איהר וואוינונג געפונען א סך מענשליכע ביינער. די ארעסטירטע האט זיך מודה געווען, אז אין משך פון די לעצטע 4 יאהר האט זי ערמארדעט 9 מענער.

א פערבאט צו שפילען די נאציאנאלע הימנ'ען.

בערלין, 18. (אטע). די פערוואלטונג פון דער אינטערנאציאנאלער פרעסע-אויסשטעלונג אין קעלן האט ארויסגעשיקט צו אלע פערוויילונגס-אנשטאלטען און רעסטאראציעס, וואס געפינען זיך אויפ'ן געביט פון דער אויסשטעלונג א צירקולאר, לויט וועלכען עס ווערט פערוועהרט אין די דאזיגע לאקאלען צו שפילען די נאציאנאלע הימנ'ען. דער דאזיגער פערבאט איז אויך חל אויף דעם דייטשען נאציאנאלען הימן.

דאס בויען פון פאנצער-שיף איז א מלוכה-נויטווענדיגקייט
ערקלערט די סאציאליסטישע פראקציע אין דייטשען פארלאמענט.

בערלין, 18 (אטע) די בעראטונגען פון דעם אויספיהר-קאמיטעט פון דער דייטשער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי וועגען דער שטעלונג פון די סאציאליסטישע מיניסטארען, וואס האבען געשטימט פאר די פאנדען, אויף צו בויען די פאנצער-שיף, האבען געדויערט ביז אווענד.

אלס רעזולטאט פון די דאזיגע בעראטונגען האט דער אויספיהר-קאמיטעט אנגענומען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט נעזאגט, אז הגם די פארלאמענטארישע פראקציע האט נישט געהאנדעלט לויט די דירעקטיווען פון אויספיהר-קאמיטעט האלט זי דאך אז איהר שטעלונג איז צוליב דעם אלגעמיינעם צושטאנד פון דער מלוכה און פון איהרע אינטערעסען געווען א נויטווענדיגקייט און דעריבער האט זי געשטימט פאר'ן רעגירונגס-פראיעקט, נישט קוקענדיג דערויף, וואס די שטעלונג פון דער פארטיי איז אין דער פראגע פרינציפיעל א ענטגעגענגעזעצטע.

דער מינדערהייטען-קאנגרעס
ענטגילטיג בעשטימט אויפ'ן 29-טען אויגוסט ד. י.

גענף. (יט"א) עס איז ענטגילטיג בעשטימט געווארען צונויפצורופען דעם פירטען מינדערהייטען-קאנגרעס אין גענף דעם 29-טען אויגוסט 9128. די זיצונגען וועלען דויערען ביז'ן 1-טען סעפטעמבער

דער וויכטיגסטער פראבלעם, וואס וועט בעהאנדעלט ווערען אויפ'ן היי-יעהריגען מינדערהייטען-קאנגרעס איז די פראגע וועגען דער מאראלישער צוזאמענארבייט פון די מינדערהייטען מיט די פעלקער צו וועלכע זיי געהערען לויט זייער נאציאנאליטעט און מיט די מלוכות, מיט וועלכע זיי זענען פעראייניגט פאליטיש.

—:0:—

שלאגן און פייניגן אלס ערציהונגס-סיסטעם
דער גאנצער פערסאנאל פון אויסבעסערונגס-אנשטאלט אין סטודזעניעץ אנגעקלאגט אין געריכט

ווארשא, 18 (טעלעפ.) די פראקוראטור האט איבערגעשיקט צום קרייז-געריכט דעם בעשולדיגונגס-אקט וועגען די מיסברויכען אין דעם אויסבעסערונגס-אנשטאלט פאר מינדעריעהריגע אין סטודזעניעץ.

פאר'ן גרויזאמען פייניגען די קינדער זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט דער דירעקטאר קוואשניעווסקי, די ערציהער אשעצקי, ארשאוויטש, זדזעניצקי, מיקאלאיטשיק און סקאווראן ווי אויך די וועכטער ראשקאווסקי, בודני און דאמבראווסקי.

דער דירעקטאר קוואשניעווסקי ווערט א חוץ דעם נאך בעשולדיגט און סיסברויכען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט.

היינט — ערעפנונג פון דער אלוועלט-ליכער „מזרחי"-קאנפערענץ.

דאנציג, 18 (א. וו.) מארגען הויבט זיך דא אן די אלוועלטליכע קאנפערענץ פון „מזרחי".

אין נאמען פון דער מאכט פון דער פריישטאט ווי אויך אין נאמען פון גענעראל-קאמיסאריאט פון דער פוילישער רעפובליק וועט דעם צוזאמענפאהר בעגריסען ה' לאליצקי.

דאנציג, 18 (יט"א, טעלעגראפיש). אין צוזאמענהאנג מיט דער אלוועלטליכער „מזרחי" קאנפערענץ, וואס הויבט זיך דא אן, האט א דעלעגאציע פון מזרחי בעזוכט דעם הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע וואן-האמעל. דער הויך-קאמיסאר האט די דעלעגאציע אויפגענומען זעהר פריינדליך און האט צוגעזאגט צו בעזוכען די ערעפנונגס זיצונג פון דער קאנפערענץ.

דער פוילישער ענטפער אויף דער ליטווישער נאטע.

ווארשא, 13. (טעלעפ.) ווי מען דערוויסט זיך זאל די פוילישע רעגירונג ארויסשיקען איהר ענטפער אויף דער ליטווישער נאטע דירעקט קיין קאוונא.

אין דעם דאזיגען ענטפער האלט מיניסטער זאלעסקי אונטער זיין פריהערדיגען פארשלאג איבערצוטראגען די אונטערהאנדלונגען קיין גענף. ער איז אבער אויך מסכים אבצוהאלטען א קאנפערענץ אין קעניגסבערג נאך פאר דער סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראט.

א נייער פוילישער פליה איבער'ן אקעאן.

בידגאשטש, 18. (א. וו.) אונאפהענגיג פון די פארבערייטונגען, וואס עס מאכען קובאלא און אידזיקאווסקי, ווי אויך קאוואלטשוק און קליש צו פליהען פון אייראפא קיין אמעריקא, האט אויך אנגעהויבען צו מאכען פארבערייטונגען אריבערצופליהען דעם אקעאן דער פילאט סטעפאן ניעוויטעצקי פון בידגאשטש'

ניעוויטעצקי זאל פליהען פון ווארשא קיין ניו-יארק. דער פליה איז אויסגערעכענט אויף 42 שעה.

גען. נאבילע ביי דער מוטער פון פראפ. פאנטרעמאלי.

רוים. (יט"א) גענעראל נאבילע האט בעזוכט די מוטער פון פראפ. אלדא פאנטרעמאלי, דעם יודישען אנטיילנעהמער אין דער פאל-עקספעדיציע.

גענעראל נאבילע, וועלכער שעצט זעהר די גרויסע פעהיגקייטען פון פראפ. פאנטרעמאלי, האט דערצעהלט דער פרוי פאנטרעמאלי איינצעלהייטען פון די לעצטע טעג פון זייער לופט-רייזע און האט אויסגעדריקט זיין האפנונג, אז עס וועט נאך געלונגען צו ראטעווען די גרופע פון לופט-באלאן, צווישען וועלכער עס געפינט זיך טאקע דער יונגער געלעהרטער.

נאנסען גלויבט נישט, אז אמונדסען זאל נאך לעבען.

אסלא, 18. (ספ. טעל.) פריטיאף נאנסען האט אין א אינטערוויו מיט א צייטונגס-מיטארבייטער ערקלערט, אז לויט זיין מיינונג זענען די שאנסען צו געפינען אמונדסענען זעהר קליין, עס איז זעהר אונוואהרשיינליך, אז אמונדסען זאל נאך איצט לעבען.

צאהן-דאקטאר
SPERLING
POŁUDNIOWA 9, tel. 43-06
צוריקגעקעהרט.

א שטוב מיט אכוך

אין צענטרום שטאט אויף פיעטריקאווער גאס פון צעגעלניאנא ביז נארוטאוויטש-גאס מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויפ'ן 1-טען שטאק וויל איך אפגעבען פאר אויסבארגען 3,000 זל. אויף 1 אדער 2 יאהר. אפערטען אונטער „Okazja" אפצוגעבען אין אנאנסען-ביורא פוקס, פיעטריקאווער 50.
184

די לייטונג פון דער לעהר-אנשטאלט
„דרכי נעם"
לאדז, קילינסקי 50, טעל. 26-35

מאכט בעקאנט, אז ס'זענען נאך פערבליבען עטליכע פרייע פלעצער אין די מחלקות ד' ה' ו' ז' און מתיבתא.

שילער ווערען אנגענומען אין דער קאנצעלאריע יעדען טאג פון 9 ביז 2 מיטאג און פון 4 ביז 7 נאכמיטאג.

די למודים הויבען זיך אן י"ז אלול הבע"ל (2 ווזשעשיען 1928).

די לייטונג.

א קראפט-
שפולערין
צו סוועטערס
ווערט געזוכט ביי
פרענקעל אויף פאלנאצנא 27.
186

Dr. med.
BRAUN
פאלודניאווא 23
טעלעפאן 40-26.
ספעציאל-ארצט פאר הויט און מיניערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 שפעטער.

די שטעפעריי
ווערקשטעל
פון ה' לאסמאן אלט-שטאט 8 איז איבערגעטראגען אויף נאוואמיעסקא 30 אין הויף 2-טער שטאק רעכטס.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין בליהענדען עלטער פון 20 יאהר געשטארבען אונזער ליבער זוהן, ברודער און אייניקעל
נ. ע.
חיים משה (מוריצי) לעווקאוויטש
די לויה וועט פארקומען היינט 2 א זייגער נאכמ. פון טרויער-הויז פאלודניאווא 9.
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

הנהלות הגמנסיות
של החברה ליסוד בתי ספר תיכונים עברים בלודז

מודיעות, כי בקשות הכניסה מתקבלות כדלקמן:
בלשכת הגמנסיה הראשונה לנערים, מגיסטרצקה 21
בלשכת הגמנסיה השנית לנערים, מגיסטרצקה 22
בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7
בשעות העבודה.

אל המכינה אס מתקבלים נערים ונערות בגיל חמש שנים וחצי ומעלה בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7.
288

Męskie Gimnazjum Humanistyczne
Tow. Sz. O. i W. T. w Łodzi
POMORSKA 46, tel. 6-64.
אנמעלדונגען געהמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 20. ד. ח. פון 11 ביז 1 נאכמיטאג.
Dyrektor M. SZWAJCER.

יאהר. „נייער פאלקסבלאט" יאהר
(1 אויגוסט 1928 — 19 אויגוסט 1928

צוואַנציג יאָהר טשערנאָוויץ.

ס'איז איצט געוואָרען צוואַנציג יאָהר זינט עס איז פאָרגעקומען די יודישע שפּראַך־קאָנפערענץ אין טשערנאָוויץ. דעמאָלט האָט עס אויסגעזעהן ווי אַ שטיק דאָנקיכאָטישקייט. זענען זיך צונויפגעקומען עטליכע בטלנים און מודיע געווען דער וועלט, אַז זיי האַלטען פון יודיש. ווען עס איז געמאַכט געוואָרען דער פּרוב צו פּראָקלאַמירען יודיש אַלס די נאַציאָנאַל־שפּראַך אונזערע, האָט מען נאָר געלאַכט אין די הויפענס. אַפילו שלום עליכם, דער גרויסער שריפטשטעלער, וואָס האָט אַליין אַזוי פיל געהאָלפען צו מאַכען פון יודיש דאָס, וואָס די שפּראַך איז — אַפילו ער האָט זיך געוויצעלט און גע'חוזק'ט.

זענען אַוועק צוואַנציג יאָהר.

וואָס זענען צוואַנציג יאָהר? גאָרנישט אין דעם לעבען פון אַ פאָלק. אָבער פאַר יודיש און פאַר דער יודישער ליטעראַטור זענען דאָס געווען צוואַנציג שעפערישע קרייזע יערעס יאָהר — אַ ליכטיגער וועג־צייכען, אַ וויכטיגער מייל־שטיין אויפ'ן שליאַך באַרג־אַרויף.

מיט צוואַנציג יאָהר צוריק, טאַקע אין טשערנאָוויץ, האָט מען גערעדט וועגען דעם, אַז עס „קומט" אַ יודישע ליטעראַטור, אין משך פון דעם פערגאַנגענעם פעריאָד איז זי „געקומען" — מיט דעם אימפעט פון אַ יונגען הירש, וואָס שטייגט אויף די הויכען מיט דער זיכערקייט און רייכקייט פון איינעם וואָס רייסט זיך צום מאָרגען.

אַפילו אין די נעגאַטיווע ערשיינונגען אַרום יודיש אין דער יודישער ליטעראַטור, זענען דאָ העלע סמנים פון איהר שטאַרקייט, פון איהר געזונטען, געוואַגטען און רוהמפולען וואוקס. ווען מען קלאָגט: עס געהט אונטער — גיט מען דאָך דערמיט שוין אַליין צו, אַז עס איז דאָ, אַז ס'איז פערהאַן וואָס עס זאָל אונטערגעהן. צו דער צייט פון דער טשערנאָוויצער קאָנפערענץ איז איינער פון די שטאַרקסטע אַרגומענטען געגען דער יודיש־בעוועגונג אין גענען דער יודישיסטישער וועלט־אַנשויאונג געווען: וואָס האָט איהר? וואָס פערמאָגט איהר? ווילט איהר דעם דלות פון „זשאַרגאָן" מאַכען פאַר אַ קולטור און ליטעראַטור?

אַזוי ווי די העבּרעאיסטען. אַזוי — די אַסימילאַטאָרען. אַזוי אַלערליי ציניקער פון דעם נייטראַלען קום איך נישט, היינט קום איך מאָרגען, ביז'ן חוצפה־דיגען פוסטען בעל־גאוה, וואָס האָט זיך אָנגעלייגט אין פרעמדע שפּראַכען און געמיינט, אַז ער מעג דערפאַר פאָהרען נאַ־שפּיץ איבער די געמאַרקען פון ישראל.

איצט וועט אַפילו דער גרעסטער געגנער פון יודישיזם מודה זיין, אַז עס וואָלט געווען אַ גרויסער שאָד, אַז די יודישע ליטעראַטור זאָל פלוצלינג נעלם ווערען. עס איז אָפט קאָמיש צו זעהן און הערען ווי די וואָס האָבען פריהער יודיש און יודישע ליטעראַטור געמאַכט צונישט, קלאָגט איצט אויף דעם „אומפערמיידליכען" שיקזאַל וואָס מוז געבען טרעפען אַזאַ „רוקא" אינטערעסאַנטע און פיינע ליטעראַטור.

איך וועל זיך דאָס מאָל נישט אָפּשטעלען אויף די נצחונות און עראָבערונגען, וואָס יודיש האָט געמאַכט אין דער ליטעראַטור. עס וועט גענוג זיין צו אָנווייזען, אַז די לעצטע צוויי יאָהר־צעהנדליגער איז אויסגעוואַקסען אין יודיש אַ ליטעראַטור מיט אַ וועלט־פערנעהם, אַ ליטעראַטור, וואָס האָט זיך בעפרייט פון פּראָווינציאַלען לאָקאַליזם, וואָס איז געוואָרען אַלמענשליך־אוניווערסאַל. אויב די יודישע ליטעראַטור איז היינט־צו־טאָג פערטרעטען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער „פּ. ע. נ."־אַסאָציאַציע, ווי אַ זעלבסטשטענדיגע איינהייט, און אויב נעמען פון יודישע שריפטשטעלער זענען היינט בעקאַנט אין די מעהרסטע אייראָפּעאישע שפּראַכען — איז דאָס דער דירעקטער רעזולטאַט פון דער שאַפענדיגער פרוכטבאַרער אַרבייט אין יודיש פון זינט דעם אָנהויב פון דעם איצטיגען יאָהר־הונדערט, און ספּעציעל טאַקע פון זינט דער טשערנאָוויצער קאָנפערענץ. יודיש איז איצט אַ וועלט־שפּראַך, די יודישע וואָרט־קונסט — אַ וועלט ליטעראַטור.

אָבער עס זענען דאָ אַנדערע טריאומפען פון יודיש וואָס זענען נישט ווייניגער — אפשר נאָך מעהר — ווייטגרייכענדיג ווי די גרויסאַרטיגע אויפטוען פון דער יודישער ליטעראַטור.

ווער פון די טשערנאָוויצער אַנטיילנעהמער האָט געוואַגט צו טראַכטען וועגען דעם, אַז יודיש זאָל ווערען אַנ'אַנערקענטע מלוכה־שפּראַך, מיט יודישע שולען, יודישע געריכטען, מיט יודישער „פּאָליציי"? אפשר האָט דר. זשיטלאָווסקי טעאָרעטיש געגלויבט אין דער מעגליכקייט און דערפון אויסגעשלאָגען אַ לאָזונג. אפשר האָט י. ל. פּרץ גע'חלום'ט אַזאַ גאָלדענעם חלום פון יודיש.

און אָט איז עס! עס איז נישט נאָר די באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע און דער סאָוועטישער רעזשים. קיינער איז נישט ברייטהאַרציגער פון מיר אין געבען לויב און אַנערקענונג אָט די גראַנדיעזע כחות, פאַר דער דערהויבונג וואָס יודיש האָט בעקומען אין דער אַמאָליגער רוסלאַנד. אָבער אָט דער זיג איז אויך נישט ווייניג פערבונדען מיט דער אינערליכער קראַפט, וואָס אין יודיש גופא, מיט דער שטאַרקער לעבענס־פעהיגקייט וואָס די שפּראַך פערמאָגט. אָהן די ריזיגע אינערליכע כחות וואָלט עס זיכער געווען פיל שווערער פאַר די יודישע מאַסען — אָט די צעשפּרייטע יחידים, אָהן באָדען, אָהן אַ טעריטאָריע — אויסצוקעמפען פאַר זיך שפּראַכליכע און קולטורעלע זעלבסטשטענדיגקייט.

און צוגלייך מיט דעם אויפשוואונג פון יודיש אין סאָוועט־רוסלאַנד — אַ נעץ יודישע שולען אין פּוילען, רומעניען, און ליטע, אין אַלע ראַנד־שטאַטען פון דער געוועזענער צאַרישער אימפּעריע.

קיין ים און קיין ברעג זענען נישט קיין אָפּהאַלט פאַר דער אוניווערסאַלער שפּראַך יודיש. אין נאָרד־אַמעריקע און זיד־אַמעריקע, אין זיד־אַפריקע און אַפילו אין פּאַלעסטינע האָט יודיש זיך דורכגעבראָכען אַ וועג. אַ געוואַלטיגע יודישע פּרעסע איז אויסגעוואַקסען, אַנ'אָרימער פאָלקס־דיאַלעקט איז געוואָרען אַ שפּראַך פאַר די ברייטסטע סאָציאַלע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע אינטערעסען.

זיי רעדען פון אונטערגאַנג, די שטענדיגע בעלי־כי'ס, די אייביגע קלאָגערס, וואָס ניין פון צעהן צווישען זיי זענען געוועהנליך אין האַרצען געגנער פון יודיש, אָדער גלאַט שלעכטס־גינערס, און דעם גרויסען אויפטו פון די לעצטע געצעהלטע יאָהר־צעהנדליגער זעהען זיי נישט. זיי האַלטען אונז אין איין אָפּזאָגען דאָס לעבען, און דעם גרויסען לעבענס־כח און דעם שטאַרקען לעבענס־מוט ווילען זיי נישט בעמערקען, אַלע זשורנאַלען, געוועהנליך פון יענע האַלב — אַסימילאַטאָרישע. האַלב־העברעאיסטישע מינים, וואָס וואָלטען די קאַפּאָטעס פערזעצט, אַבי פּטור צו ווערען פון דער יונגער גבורה, וואָס יודיש פערמאָגט דרוקען אַרטיקלען מיט בעווייזען, אַז אָט־אָט און יודיש גיט דעם לעצטען אָטעם. ווער פרעגט זיי, די אומגעבעטענע, די פרעמדע און מעהרסטענס פיינדליכע? זייערע זיידעס אין גייסט האָבען דאָס אייגענע „פאָראויסגעזאָגט" מיט 80 און 90 יאָהר צוריק, — אין אַנדערע לענדער. אָבער צו וואָס לערנען געשיכטע, צו וואָס זיך פערטיפען אין דער אינערליכקייט פון פאָלק, שפּראַך? זיי ווילען יודיש זאָל אונטערגעהן און מעהר נאָך ווילען זיי — שרייבען וועגען דעם, חקירה'ן זיך, פשט'לען, אַרויסווייזען די אייגענע לומדות און בריה'שקייט.

צווישען די פערשידענע געדאַנקען און כלומר'שט־געדאַנקען, וואָס זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען אין דער לעצטער צייט וועגען און אַרום יודיש — מיט דעם לייט־מאָטיוו: אונטערגאַנג — איז דאָ איין מיינונג, וואָס פערדינט גענומען צו ווערען ערנסט. ווען קומט די מיינונג נישט בלויז פון אַ פולשטענדיג אַמעריקאַניזירטען, ווי לואי מאַרשאַל, נאָר פון אַנ־אַמעריקאַניזירטען קריסט, העררי האַנסען, דעם ביכער־רעצענזענט פון דער „ניו יאָרק וואָרלד". ער האָט אויך גענומען אַ וואָרט אין דער דעבאַטע וועגען יודיש. ער איז ווייט־ווייט נישט אַזוי איבערצייגט אין דעם, אַז די לעצטע שעה האָט שוין געשלאָגען פאַר יודיש אין אַמעריקע. יערענפאַלס, זאָגט ער, וואָלטען „מיר", דאָס הייסט, די נישט־יודישע וועלט, געמעגט וויסען, וואָס עס איז אויפגעטון געוואָרען אין יודיש.

אַ ריכטיגער געדאַנק. עס איז געוואָרען אַנ־אמת'ע נויטווענדיגקייט צו בעקענען די אויסערליכע וועלט מיט די ווערק פון דער יודישער ליטעראַטור.

און זאָל דער „שול־פעראיין" פון טשערנאָוויץ, וואָס אָרגאַניזירט דעם 20־טען יובל־טאָג פון דער שפּראַכען־קאָנפערענץ, פיהלען זיך דערמוטיגט און שטאָלץ: דאָס לעבעדיגסטע און יונגסטע, דאָס וויכטיגסטע און פרישסטע אין דער יודישער ליטעראַטור וואָס וואַרט נאָך, אַז די וועלט זאָל זיך בעקענען דערמיט, איז געשאַפען געוואָרען אין די צוואַנציג יאָהר פון זינט טשערנאָוויץ!

אַ גלאַנץ.

אין ביבליאָטעק פון ליבאַוויטשער רבי'ן

אַ פירוש אויפ'ן „זוהר בראשית" אַלט 440 יאָהר,—אַ סידור 420 יאָהר אַלט.—ספר הרלב"ג אַלט 452 יאָהר. - „דרך האמונה" 437 יאָהר אַלט. — 950 מיני הגדות. - תחינות, „קב־הישר" און אַנדערע עברי־טייטש־ספרים. — 900 מיני „סליחות".-אַנ'אוצר פאַר יודישען פאָלק לאָר.

(בריף פון ריגע).

מען האָט מיר שוין לאַנג דערצעהלט, אַז ביים ליבאַוויטשער רבי'ן, וועלכער האָט זיך בעזעצט אין ריגע, געפינט זיך אַ זעלטענע אַנטיק־ביבליאָטעק, אַנ'אוצר ספרים, אַ יקר המציאות.

איך בין נאָך אַ סך טענות ומענות אין רבי'נס ביבליאָטעק.

בסך הכל האָב איך די מעגליכקייט דאָ צו פערברענגען אַ פּאָר שעה. וועגען בעקענען זיך מיט די זעלטענע עקזעמפּלאַרען קען קיין רייד נישט זיין. איך שאַף מיר נאָר אַ שטיקעל פאָרשטעלונג, איך בעקום נאָר אַנ'איינדרוק וועגען דער רייכקייט פון רבי'נס אוצר ספרים.

אין דער ערשטער ריי זעה איך אַנ'אַלטען כתב־יד, געשריבען אויף פּאַרמעט. דער כתב־יד איז שוין אַלט 440 יאָר. דער מחבר פון כתב־יד איז ר' אברהם סבע, דער מחבר פון ספר „צרור המור". דער כתב־יד פון ר' אברהם סבע איז אַ העתקה פון ספר „לבנת הספיר", וואָס איז אַ פירוש אויפ'ן „זוהר בראשית". דער בעל המחבר פון ספר „לבנת הספיר" האָט געלעבט מיט 640 יאָהר צוריק און ר' אברהם סבע, וועלכער האָט געלעבט מיט אַנ'ערך 200 יאָהר שפּעטער, האָט דעם ספר „לבנת הספיר" איבערגעשריבען און מסדר געווען — אָט דאָ אין רבי'נס ביבליאָטעק געפינט איהר עס דעם זעלטענעם עקזעמפּלאַר. געשריבען איז דער כתב־יד אויף פערטעלדיגע בויגען.

און אָט זעה איך איינעם פון די עלטסטע סידורים אויף דער וועלט. דער סידור איז אַלט 420 יאָהר און איז געדריקט אין ווענעציע. אַז דאָס איז איינער פון די עלטסטע סידורים אויף דער וועלט, קען קיין ספק נישט זיין.

יאָהאַן גוטענבערג האָט ערפונדען בוך־דרוקעריי אין יאָהר 1450, ד. ה. מיט 478 יאָהר צוריק, דאָס ערשטע געדרוקטע בוך איז געווען די ביבעל אין לאַטיין. דאָס ערשטער בוך, וואָס האָט זיך געדרוקט מיט יודישען שריפט איז געווען אין יאָהר 1475, ד. ה. מיט 453 יאָהר צוריק. קלאָר, אַז דער סידור, וואָס איך זעה איצט אין רבי'נס ביבליאָטעק, איז אַ יקר המציאות, אַ זעלטענער אַנטיק.

און אָט איז אַ קליין ספרל: „ספר המלים בלה"ק ובלשון כלדי, סורית, ארמית". דאָס איז אַ כתב־יד, געשריבען אין יאָהר 1600. — דאָס ספר'ל איז במילא אַלט 328 יאָהר. ס'איז אַ זעלטענער אַנטיקל מאַנוסקריפּט. ווער עס איז דער מחבר פון ווערטער־ביכעל, איז אויף דעם שער־בלאַט נישט געזאָגט. איך דערוויס מיר נאָר פון אַנ'אויפשריפט אויף דעם כתב־יד, אַז דאָס האָט דער רבי בעקומען במתנה פון זיין מקורב ר' אהרן מאָסענזאָן אין מאָסקווע. דער ספר איז געשריבען אויף צוויי און דרייסיג בויגען.

און אָט בלעטער איך ווידער אַ זעלטענעם עקזעמפּלאַר. דאָס איז דער ספר רלב"ג (פירוש על התורה), געדרוקט אין יאָהר רל"ו — דער ספר איז אויף אַזאַ אופן אַלט 452 יאָהר. אַזוי ווי מיר האָבען אויבען אָנגעוויזען, אַז דער ערשטער יודישער ספר האָט זיך געדרוקט מיט 453 יאָהר צוריק, איז דער דאָזיגער ספר רלב"ג געדרוקט געוואָרען מיט איין יאָהר שפּעטער, ווי יודיש שריפט איז בכלל ערפונדען געוואָרען. קלאָר, וואָס פאַר אַ זעלטענהייט דער דאָזיגער ספר שטעלט מיט זיך פאָר.

איך דאַרף לאַנג ספרים־אַנטיקען נישט זוכען. אָט איז אַ ספר רמב"ן, געדרוקט אין ליסאַבאָן, שפּאַניען, אין יאָהר רמ"ט — 437 יאָהר אַלט.

און אָט איז ווידער אַ ספר־אַנטיק: „דרך האמונה", דער מחבר איז איינער פון אונזערע עלטסטע חוקרים, ר' אברהם ביגני. דער ספר איז אַלט 440 יאָהר.

די צייט איז קורץ. איך פערלאָז די דאָזיגע אַנטיקען און געה אַריבער אין צווייטען צימער. דאָ געפין איך איינעם פון די עלטסטע ש"סן אויף דער וועלט, געדרוקט אין אַמסטערדאַם. אויף זייערע בלעטער צייכענען זיך טיפע סימנים פון לומדישע הענט, פינגער, די אַלטע געלע בלעטער זענען דורכגעאַקערט מיט טיפע צייכענס פון לומדישע ביינערדיגע הענט, וועלכע האָבען זיך פעסט, פעסט געהאַלטען אָן זיי, ווי אָן זייער איינציגען קוואַל, פון וואַנען זיי האָבען געשעפּט זייער לעבענס־לוסט און חיות.

זיי זעהען אויס, די אַלטע גראָע גמרות, ווי אַלטע זיידעס, וואָלטען אויפגעשטאַנען תחית המתים פון זייערע קברים, וואו זיי האָבען פערבראַכט לאַנגע דורות, לאַנגע יאָהרהונדערטער.

אין שכנות מיט זיי ליגען הונדערטער פּסח־הגדות, לעבען די גרויסע גראָע גמרות, זעהען זיי אויס ווי יונגע קליינטשקע חדר־יונגליך, וועלכע האָבען זיך צוגעטוליעט אין אַנ'עת־צרה צו זייערע אַלטע טאַטעס און זיידעס.

די פּסח הגדות שטעלען פאָר מיט זיך אַ זעלטענע קאָלעקציע פון 950 פערשידענע מינים הגדות. אַלע מינים הגדות, וואָס זענען געדרוקט געוואָרען ביי יודען אין אַלע שפּראַכען און איבערזעצונגען. הגדות פון הונדערטער יאָהרען צו־

(ווייטער זעה 7־טען זייט)

נייער פאַלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאַלקסבלאַט

19 זונטאַג
ג
אלול תרפ״ח

אויגוסט
זון-אויפגאַנג 4.23
זון-אונטערגאַנג 7.00

גראַנדיעזע בוי-אַקציע

פון אַרבייטער-הייזער אין לאָדז.

בעזוך פון פרעסע-פאָרשטעהער אויפ׳ן אָרט, וואו די הייזער וועלען געבויט.

מיר פאָהרען אַרויס אין אויטאָס צום בוי־אָרט. אויפ׳ן וועג לאָזען מיר הינטער זיך צעהנדליגער וועגען מיט ציגעל, געהילך א. אַנד., וואָס ווערען געפיהרט צום אָרט פון בוי. עטליכע מאָל שטעלט זיך אָפּ די שורה אויטאָס — ס׳איז פערשטאָפּט דער וועג. אויף סרעבושינסקא בלייבען מיר שטעהען אַ ביסעל לענגער: דער אייזעהן־באַהן־וועג, וועלכען מ׳דאַרף איבערפאָהרען איז פערשטעלט; מ׳דאַרף אָפּוואַרטען ביז ס׳וועט אַדורך דער צוג.

ביי די בוי־אַרבייטען דאַרפען יערען טאָג אָנקומען ביז 50 וואַגאָן בוי־מאַטעריאַלען פאַר ביידע פירמעס, וואָס בויען די הייזער. דאָס וועט אַרויסרופען אַ שטאַרקע בעוועגונג אויף אויטאָס און פוהרען. דער מאַגיסטראַט האָט זיך דעריבער גע־זעהען געצוואונגען שוין איצט צו פערברוקירען אַ טייל פון דער נייער גאַס, וואָס איז פאָראויסגעזעהען — אוניאָ־אַלעיע — פון דער קאָנסטאַנטינער גאַס ביז צום בוי. די גאַס ווערט אויסגעבויט מיט אַנ׳עכט־אַמעריקאַנער טעמפאָ (אין פערלויף פון 2 וואָכען) און נעהמענדיג אין אַכט די גרויסע משאות, וואָס מ׳וועט דאַרפען איבערפיהרען, ווערט זי געפלאַסטערט מיט צוויי רייהעם שטיינער.

ס׳איז פאָראויסגעזעהען צו בויען 6 קאָמפלעק־סען הייזער, יעדער קאָמפלעקס וועט האָבען צו 4־5 געביירעס, וואָס געהען פאַראַלעל מייסטענס פון דרום אויף צפון, אַלע זענען זיי אַזוי אויסגערעכענט, אַז אויף דער צפון־זייט וועט נישט זיין קיין פענסטער, אַז די הייזער בעקומען מאַקסימום ליכט און לופט. צווישען איין הויז און דעם צווייטען איז אַ ריסטאַנץ פון מינימום 30 מעטר (ברייטער ווי ס׳איז די פעטרי־קאָווער גאַס) פון די 6 געפלאַנטע הייזער־קאָמ־פלעקסען ווערען 4 שוין געבויעט. דער טערמין פון אָנהויבען בויען די אַנדערע איז אָפּהענגיג פון דער אויסלענדישער הלואה. לויט׳ן אָפּמאַך פון מאַגי־סטראַט מיט די פירמעס טילער און „קאַטעבע" דאַרפען די דאָזיגע הייזער שוין ביז׳ן 15. רעצעמבער זיין אונטער׳ן דאַך און ביז פעברואַר 1929 — אינגאַנצען רויה אויסגעפערטיגט. געהען טאַקי די אַרבייטען מיט אַ זעהר שנעלען טעמפּאָ. די פירמע טילער האָט צ. ב. איינגעאָרדענט אַנ׳איינענע קאָלעי־קע, וואָס שטעלט צו דעם בוי־מאַטעריאַל ביז צום נויטיגען אָרט, די פירמע „קאַטעבע", וועלכע האָט דאָ שוין בעשעפטיגטע אַ 600—700 אַרבייטער, ברענגט איצט פון די קרעסען נאָך 400—300 מויערער און שטעלט פאַר זיי אויף ספּעציעלע באַראַקען.

די בוי־אַרבייט איז ע״שם אין דער פאַך פון ענטשטעהונג, און ענטוויקעלט זיך פלאַנמעסיג, וואָס ווייטער אַלץ מעהר אין אַ זעהר שנעלען טעמפּאָ. אַלע אַרבייטען געהען אונטער דער קאָנטראָל פון אַרכיטעקט אינזש. שערעשעווסקי, און שטעטישען הויפט־אַרכיטעקט אינזש. ליסאָווסקי. די 6 הייזער־קאָמפלעקסען וועלען האָבען אַנ׳ערך 1600 דירות, פון וועלכע 75 פראָצ. וועלען זיין צו 2 צימער מיט אַ קליינער קוך; 15 פראָצ. — 1 צימער מיט אַ קיך און 10 פראָצ. — 3 צימער מיט אַ קיך. אין די 2 און 3 צימערדיגע וואוינונגען וועלען זיין בעזונדערע וואַסער־קלאָזעטען, באַרע־צימערען און שפּייזשאַר־קעס. פאַר די איינצימערדינע וואוינונגען וועלען זיין אַלגעמיינע בעדער אויפ׳ן קאָרידאָר, פאַר דער אַל־געמיינער בעדערפניש העט אויסגעבויט ווערען אַ ספּעציעלע וועשעריי, און אין דער קאָאָפּעראַטי־ווער וועשעריי, וועלכע ווערט פּראָיעקטירט, וועט מען קענען פאַר אַ קליינער פאַר גראָשען אָפּגעבען צו וואַשען וועש. ס׳ווערען אויך פאָראויסגעזעהען דאָס איינאָרדנען פון איינענע קאָאָפּעראַטיווע קאָנסום געוועלבער און אַ מעכאַנישע בעקעריי (נאַטירליך אויך אַ קאָאָפּעראַטיווע); אין אַלע וואוינונגען וועט איינגעפיהרט ווערען וואַסער־לייטונג עלעקטרישע בע־לייכטונג און גאַז צום קאָכען.

די 6 הייזער־קאָמפלעקסען וועלען בעוואוינט ווערען פון אַנ׳ערך 8000 פערזאָן. דאָס איז אַ בעפעלקערונג פון אַ קליין שטעטעל. ווערט דעריבער פאָראויסגעזעהען, אַז זיי זאָלען האָבען ביי זיך אַלץ, וואָס איז פאַר זיי נויטיג.

אַ חוץ די שוין־אויסגערעכענטע איינאָרדנונגען וועט נאָך דאָרט זיין אַ לעטשניצע פון דער קר. קאַסע אַ פּאָסט־ און טעלעגראַפען־אָפּטיילונג, א. אַז. וו. קיין שום פּ ר י וו אַ ט ע אונטערנעהמונגען וועלען נישט ערלויבט ווערען. פאַר די בעדערפנישען פון די איינ־וואוינער וועלען נאָך איינגעאָרדנעט ווערען אַ פאָלקס הויז, קינדער־היימען, ספּאָרט־פּלעצער און גערטנער. קאַנאַליזאַציע וועט פערלענגט ווערען באַלד, און די נייע הייזער וועלען זיך שוין גלייך פון אָנהויב קענען בענוצען.

די איצט־געבויטע 4 קאָמפלעקסען־הייזער וועלען פערברויכען איבער 22 מיליאָן ציגעל, פון וועל־כער דער מאַגיסטראַט האָט געגעבען זיינע 6 מיליאָן, די איבריגע שאַפען זיך די בוי־אונטערנעהמער אין דער לאָדזער אומגעגנד. די גאַנצע פלעכע איז נישט קיין גלייכע, זי גייט מיט אַנ׳אַראָפּפאַל פון דרום אויף צפון 7 מעטער און פון מזרח אויף מערב אויך כמעט 7 מעטער. אַראָפּגראָבען עס איז אַ צו קאָסט־באַרע אַרבייט. ס׳ווערט דעריבער געמאַכט די ניוועלירונג נאָר אויף יערען הויז, און פון מזרח אויף מערב פון איין הויז צום אַנדערען ווערט טעראַסענ־אַרטיג דער באָדען אויסגעגלייכט. אין די קאָמפלעק־סען 3 און 4 וואָס ס׳בויט די פירמע „קאַטעבע" האָט זיך באַלד ביים גרונט בעוויזען וואַסער; ווערען דאָרט דעריבער געמאַכט די פונדאַמענטען פון אייזען און בעטאָן־לאַווען און די פונדאַמענטען ווערען געמאַכט ברייטערע. ביי דעם טעמפּאָ פון דער אַרבייט איז פאָראויסצוזעהען, אַז אַ טייל וואוינונגען זאָלען שוין סוף הערבסט 1929 קענען זיין בעוואוינט. אין דער ערשטער רייהע וועלען די וואוינונגען איבערגע־געבען די אַרבייטער, וואָס וואוינען איצט אין ענגע דירות צו 8—10 פערזאָן אין אַ צימער. דאָס דירה־געלד וועט בעשטימט ווערען אַזוי, אַז די אַמאָרטי־זאַציע פון די הייזער זאָל אויסגערעכענט ווערען אויף 40—50 יאָהר (די פּריוואַטע בוי־אונטערנעהמער געמען אַ״אַ הויכען דירה־געלד, אַז זייערע הייזער וועלען זיך אַמאָרטיזירען אין 10 יאָהר, די קאָאָפּער־ראַטיווע — אין 27—30 יאָהר) דער מאַגיסטראַט שטעהט אויפ׳ן ריכטיגען שטאַנדפּונקט, אַז דאָס דירה־געלד קען נישט בעטרעפען מעהר, ווי 20 פּראָצ. פון אַ דורכשניטליכען ביודזשעט פון אַנ׳אַרבייטער, אָדער אָנגעשטעלטען ר. ה. אַנ׳ערך 40 זל. אַ חודש.

אַ הויז איז אויסגערעכענט אויף 70—80 יאָהר; אויב, הייסט עס, עס וועט זיך אַמאָרטיזירען אין 40—45 יאָהר וועט פאַר דער שטאָט נאָך בלייבען נענוג ריוח. די בוי־הלוואות דאַרפען גערעקט ווערען אין 25 יאָהר און דאָס דירה־געלד וועט נישט זיין גענוג אויף צו דעקען די ראַטעס פאַר ציגזען און אַמאָרטיזאַציע. די שטאָט־פערוואַלטונג וועט מוזען דעריבער שאַפען ספּעציעלע פאָנדען די ערשטע 25 יאָהר, כדי צו דעקען די דיפערענצען. דער דעפיציט וועט אָבער נאָכדעם גערעקט ווערען דורך די איינ־קונפטען פון די הייזער נופא.

אַזוי פּלאַנט דער מאַגיסטראַט צו העלפען דער לעזונג פון דער דירות־נויט אין אונזער שטאָט. דער פּלאַן איז אַ גענוג ברייטער און אַ דרייסטער.

ווען עס זאָל איהם געלונגען צו פערווירקליכען וועט די אַקציע פון מאַגיסטראַט און פון די בוי־קאָאָפּעראַטיווען זעהר פיל מיטהעלפען צו דער טייל־ווייזער לעזונג פון דער דירות־נויט אין אונזער שטאָט, און דערביי וועלען זי זאיהר נעניסען אין דער ער־שטער רייהע די, וואָס נויטיגען זיך אין דעם אַמ־שטאַרקסטען.

ש.

111 פּראָצעסען געגען דער קראַנקען־קאַסע

האָבען פערפיהרט די פאַרמאַצעווטען.

(—) דעם 17־טען ה. ח. האָט דער 5־טער בעצירק פון היגען פרירענס־געריכט בעטראַכט 111 פּראָצעסען, געגען דער היגער קראַנקען־קאַסע, וואָס עס האָבען פערפיהרט די פאַרמאַצעווטען וועגען אויסצאָהלען זיי פאַר׳ן חודש יוני ה. י.

ווי עס האָט זיך אויף די געריכטס־פערהאַנד־לונגען אַרויסגעוויזען, האָבען די אָנקלאָגער׳ס שוין בעקומען אויסגעצאָהלט זייערע פענסיעס, און דער בעפולמעכטיגטער פון די פאַרמאַצעווטען אַרוו. הערש־ליק, האָט דעריבער פערלאַנגט די פּראָצעסען צו אַנולירען, און אַז דאָס געריכט זאָל בלויז צומשפּט׳ן קאָסטען לטובת די אָנקלאָגער.

נעגען דעם האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַדוו. נוימאַרק, דער בעפולמעכטיגטער פון דער קראַנקען־קאַסע, וועלכער האָט אָנגעוויזען דערויף, אַז דער פאַרמאַצעווטען־שטרייק איז נישט געווען קיין גע־רעכטער, וואָס עס בעשטעטיגט די רעציזיע פונ׳ם פערייניגטען־קרייז־אַמט, און אַז דער שטרייק האָט גורם געווען דער קראַנקען־קאַסע מאַטעריעלע און מאָראַלע שאָדענס, ווייל די קר.־קאַסע האָט געמוזט די פּריוואַטע אַפּטייקען צאָהלען פאַר די רפואות, וואָס די פערזיכערטע האָבען גענומען.

ווייטער האָט אַדוו. נוימאַרק געטענה׳ט, אַז צוליב דעם, וואָס די קראַנקען־קאַסע האָט דעם שטרייק נישט פערשפּילט, ווי אויך צוליב דעם, וואָס ביים בעקומען די פענסיעס, האָבען די פאַרמאַצעווטען קוויטירט אָהן אַ שום פאָרבעהאַלט, איז דערפון נע־דרינגען, אַז זיי האָבען נישט קיין שום ווייטערדיגע פּרעטענציעס צו דער קראַנקען־קאַסע, אויסערדעם, האָט די פערוואַלטונג, בעת׳ן אונטערשרייבען דעם פּראָטאָקאָל פון דער קאָנפערענץ, אויף וועלכער דער קאָנפליקט איז ערלעדיגט געוואָרען, בפירוש ער־קלערט, אַז עס איז נישט פערהאַנען קיין זינער און קיין בעיגטע, און אַז ביירע צדדים האָבען זיך מתחיים געווען נישט אָפּצוזוכען די שאָדענס, וועלכע דער שטרייק האָט גורם געווען; דעריבער, אויב די פאַרמאַצעווטע שטעלען איצט אַרויס אַ טענה אויף קאָסטען, וועט אויך די קראַנקען־קאַסע אויף אַ געריכטליכען אופן זוכען איהרע היזקות, וועלכע זי האָט געליטען פונ׳ם שטרייק.

דאָס געריכט האָט אויסגעהערט די טענות פון די צדדים, און די אָנקלאָגערס פון די פאַרמאַצעווטען אַנולירט.

—:o:—

אַ קאַסירער — אַ גנב.

בע׳גנב׳עט דעם פעראיין, אין וועלכען ער אַרבייט, און פערשוואונדען.

(—) עהערנעכטען אין אָוונד איז אין לאָקאַל פון דער דריטער אָפּטיילונג פאַר די אַרבייטער פון יאַנסטיטוציעס פאַר עפענטליכען געברויך אויף פּאָדלעשנע 26 פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון דעם ראַט פון די פעראיינס־דעלעגאַטען, וועלכע האָט זיך פערצויגען ביז 10 אַ זייגער אין אָוונד, נאָכדעם זענען די פערזאַמלטע אַהיימגעגאַנגען, פערשליסענ־דיג אונטער זיך די טיר.

אַרום 12 אַ זייגער בייגאַכט האָט דער פאָרזי־צער פון דערמאָנטען פעראיין זיך דערמאָנט, אַז ער האָט איבערגעלאָזען אין לאָקאַל איינינע דאָקומענטען, וועלכע ער האָט באַלד אינדערפריה געדאַרפט צו האָבען. ער איז דערום צוזאַמען מיט נאָך אַ פערוואַל־טונגס־מיטגליד געגאַנגען אין לאָקאַל אַריין.

צוקומענדיג צום לאָקאַל, האָבען זיי בעמערקט, ווי אינוועניג לייכט זיך, דאָס איז זיי פאָרגעקומען פער־דעכטיג און זיי האָבען דעריבער צוגערופען דעם הויז־וועכטער און אָנגעהויבען קלאַפּען אין טיר.

דאָס ליכט האָט זיך באַלד פערלאָשען און אויפ׳ן הויף איז אַרויסגעשפּרונגען עפּיס אַ פּאַרשוין, וועלכער איז אַרויסגעלאָפען אויף די טרעפּען.

זיי זענען דערווייל אַריינגעגאַנגען אין לאָקאַל אַריין און האָבען קיין שום פערדעכטיגעס נישט אָנגעטראָפען, שפּעטער זענען זיי אַרויפגעגאַנגען אויפ׳ן פירטען שטאָק, כדי פעסטצושטעלען, ווער עס איז געווען דער פערזאָן און דאָרט האָבען זיי געטראָפען דעם פעראיינס־קאַסירער וולאַדיסלאַוו יאַקובאָווסקי.

ווען זיי האָבען איהם געפרעגט, וואָס ער טוט אַזוי שפּעט ביינאַכט אויף די טרעפּען, האָט ער גע־ענטפערט, אַז ער קומט פון בעקאַנטע, וועלכע וואוי־נען אין דעם הויז.

צומאָרגענס אינדערפריה, אַרום 10 אַ זייגער, בעת די סעקרעטאַרקע איז געקומען אין פעראיין אַריין, האָט זי בעמערקט, אַז פון איינינע שופלעדער זענען אָפּגעבראָכען די שלעסער און פון צוויי שופ־לעדער זענען אַוועקגעקומען 1000 זלאָטעס.

וועגען דעם פאַל האָט די סעקרעטאַרקע תיכף מיטגעטיילט דעם פאָרזיצענדער, וועלכער האָט זיך משער געווען, אַז דאָס שטיקעל אַרבייט האָט אַ שייכות מיט דע סקאַסירער׳ס נאַכטוויזיט ביי זיינע „בעקאַנטע", און ער איז דערום תיכף געגאַנגען צו די שטאָטישע פּלאַנטאַציעס, וואו דער קאַסירער האָט געאַרבייט. דאָרט האָט ער זיך אָבער דער־וואוסט, אַז דער קאַסירער יאַקובאָווסקי איז צו דער אַרבייט נישט געקומען.

מחמת דעם עס איז באַלד צונויפגערופען גע־וואָרען אַ זיצונג, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען דעם ענין איבערצוגעבען דעם אויספאָר־שונגס־אַמט. אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אויסער די טויזענד זל., וואָס האָבען געפעלט פון די שופלערער, האָט יאַקובאָווסקי נאָך צוגענומען 5 טויזענד זל. מיט־גלידס־אָפּצאָהל.

יאַקובאָווסקי׳ן, וועלכער האָט געוואוינט אויף מיאַראַווא 6 האָט די פּאָליציי מעהר נישט געפונען; עס זענען נאָך איהם פונאַנדערגעשיקט געוואָרען שטעקבריף.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

אָרדינירט פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לאַבאָראַטאָריע, צגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

צוגאָב-פּאָבאָר-קאָמיסיע.

(2) דעם 28־טען ה. ח. וועט אין לאָקאַל אויף פּאָמאָרסקא 18 טעטיג זיין אַ צוגאָב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פון די יאָהרגענג 1905, 1906 און 1907, וועלכע האָבען געוואוינט פאַר׳ן 1־טען ה.ח. אויפ׳ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 טע פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען, און וועלכע האָבען נאָך ביז־איצט נישט רעגולירט זייער מיליטער־דינסט־בעציהונגען.

רעגיסטראַציע

פון אונטערנעהמונגען.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער רע־גיסטראַציע־טערמין פון די אונטערנעהמונגען נישט פּראָלאָנגירט ווערען.

דער טערמין ענדיגט זיך מיט׳ן 31־טען ה. ח. די אַלע, וועלכע וועלען ביז דעם טערמין נישט רעגיסטרירען זייערע אונטערנעהמונגען, וועלען בעשטראָפט ווערען מיט 1000 זל. אָדער 14 טעג אַרעסט.

50 טויזענד וועהלער

די וואַהלען צו דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער.

(—) געהערנעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער הויפּט־וואַהל־קאָמיסיע צו דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער.

די קאָמיסיע, אונטער׳ן פאָרזיץ פון הויפּט־וואַהל־קאָמיסאַר אינזש. בייער האָט אויסגעקליבען מיטגלידער פאַר די וואַהל־בעצירקס־קאָמיסיעס, צו 5 פערזאָן און צו 5 פערטרעטער אין יעדען וואַהל־בעצירק. וואַהל־בעצירקען וועלען זיין 28 אַזוי אַרום איז געוועהלט געוואָרען 280 קאָמיסיע־מיטגלידער.

די אויסגעקליבענע קאָמיסיעס, וועלען צווישען זיך, וועהלען אַ פאָרזיצער פאַר יעדען בעצירק.

די וואַהל־ליסטעס זענען נאָך נישט פערענדיגט, דאָ קען מען שוין, לויט פערשידענע אויסרעכנונ־גען, זעהן, אַז אין די וואַהלען וועלען זיך בעטיי־ליגען אַרום 50 טויזענד מאַן.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(2) ג. אנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקא 15), ק. כאָנרזשינסקי (פּיעטריקאָווער 164), וו. סאָקאָלעוויטש (פּשעיאַזד 19), ה. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28), י. זונדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25), מ. קאַספּער־קעוויטש (זגערזשער 54) און ס. טראַווקאָווסקי (בזשעזשינער 56).

!!זייט פאָרזיכטיג!!

ווען איהר בעשטעלט

אַ מצבה

זאָלט איהר נאָר בעשטעלען פון עכטען נאַטור־שטיין און רע־יעלע אַרבייט, ווי אויך שוועדישע גראַניט־מצבות, דאָס קאָנט איהר נאָר בעקומען ביי דער בעוואוסטער פירמע

מ. בראַדאַטי

וואָס עקזיסטירט פון יאָהר **1836** און האָט נאָך ביז היינט נישט קיין קאָנקורענט אויף זיין רעעלע אַרבייט.

צענטראַלע: פראַנציסקאַנער 31.
פיליע: פראַנציסקאַנער 14.
טעלעפאָנען: 8-69 און 8-70
קומט און איבערצייגט אייך!

עס ווערט אויסגעצאָהלט
דרינגליכע שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע.

(2) נעכטען האָט דער דירעקטאָר פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד בעקומען אַ פאַראָרדנונג פון אַרבייטס-מיניסטעריום אויסצוצאָהלען דרינגענדע שטיצע די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע פאַר'ן חודש אויגוסט ה. י. אויף דעם ציל האָט דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום צוגעשיקט 35 טויזענד זלאָטיס פאַר לאָדז און פאַר'ן לאָדזער קרייז. די אויסצאָהלונגען וועלען פאָרקומען דעם 24-טען ה. ח.

די אַרבייטסלאָזע, וועלכע וועלען אין דעם טאָג נישט בעקומען אויסגעצאָהלט, וועלען דאַרפען תיכף אָבגעבען רעקלאַמאַציעס, און אויב די רעקלאַמאַציעס וועלען בעגומען ווערען און אַכט, וועלען זיי בעקומען אויסגעצאָהלט דעם 28. ה. ח.

צושניטען פון דער באַהן.

(2) נעכטען איז אויף די באַהן-שינעס הינטער ראַגאָוו געפונען געוואָרען אַ טויטער קערפער פון אַן אומבעקאַנטען מאַנספערשוין, וועלכער איז איבערגעפאָהרען געוואָרען פון דער באַהן. פאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג, כדי פעסטצושטעלען ווער עס איז דער הרוג.

וואַגאָנען
צו פיהרען בוי-מאַטעריאַלען.

(ב.) נעכטען איז קיין וואַרשאַ אַרויסגעפאָהרען דער לאַווניק פון דער בוי-אָפּטיילונג ה' איזדעבסקי, כדי צו אינטערווענירען אין באַהן-מיניסטעריום, וועגען צושטעלען וואַגאָנען אויף איבערצופיהרען מאַטעריאַלען צו דעם קאָלאָניע-בוי אויף קאָנסטאַנטינער פאַלעשיע.

אַ שטרייק
אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור".

(—) נעכטען איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק אין דער אָפּטיילונג פון פיין-שפינעריי און דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור".

דער שטרייק איז אויסגעבראָכען צוליב דעם, וואָס די אַרבייטער האָבען פערלאַנגט, אַז די דירעקציע זאָל זיי אויסצאָהלען פאַר דער צייט, וואָס די פאַבריק שטעהט נישט צוליב זייער שולד, ווי אויך, אַז די אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען אויף אַ גרעסערע צאָהל שפינדלען, זאָלען נישט ווייניגער פערדינען, ווי זיי האָבען ביז איצט פערדינט.

צוליב דעם, וואָס די דירעקציע האָט אויף די פאָדערונגען ביז איצט נישט געענטפערט, האָבען די אַרבייטער, אויף דער דערמאָנטער אָפּטיילונג, אין אַ צאָהל פון טויזענד מאַן פערשטרייקט.

אימפונגען
געגען בויך-טיפוס.

(מ.) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס אין אונזער שטאָט פערשטאַרקט זיך די בויך-טיפוס-עפּידעמיע, האָט די געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט פעראָרדענט אדורכצופיהרען אימפונגען געגען בויך-טיפוס צווישען אַלע איינוואוינער פון די הייזער, וואו עס זענען געווען צוויי אָדער מעהר טיפוס-פאַלען.

בעלייכטונג
נעבען דער „פאַבריקס"-באַהן.

(מ.) די לאָדזער עלעקטראָווניע, אויספיהרענדיג די פעראָרדנונג פון היגען מאַגיסטראַט, איז צוגעטרעטען צו בעלייכטען דעם פּלאַץ, פאַר דער „פאַבריטשנע" באַהן-סטאַציע, ווי אויך די ווענגלאָווע גאַס.

די אינסטאַלאַציע וועט פערלעגט ווערען, נאָכדעם, ווי דער פּלאַן, וואָס די עלעקטראָווניע האָט פאָרגעלעגט, וועט בעשטעטיגט ווערען דורך דעם מאַגיסטראַט.

רעכט-שוץ-ביוראָ ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט איז ביי דער היגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע געעפענט געוואָרען אַ רעכט-שוץ-ביוראָ, וועמענס אויפגאַבע עס איז צו שטעהן אויף דער וואַך פון די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אונזער שטאָט.

דאָס ביוראָ, וועלכע פערנעהמט זיך מיט'ן ערלעדיגען אַלע פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע ענינים פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג, בעשטעהט פון פאָרשטעהער פון יודישען קאָלאָ, ראַטמענער און קהלה-פרנסים און שטעהט אין אַ שטענדיגען קאָנטאַקט מיט'ן יודישען נאַציאָנאַל-ראַט אין וואַרשאַ.

אויסער דער ציוניסטישער פרנס ה' ברזשעזשינסקי, וועלכער אַמטירט טעגליך פון 3 ביז 4 אין קהלה-ענינים וועט פון היינטיגען מאָנטאַג אָן אַמטירען אין דערמאָנטען ביוראָ טעגליך פון 7 ביז 8 אין אָוונט ה' לאַווניק אַלעקסאַנדער יאַעל, וועלכע וועט אויפנעהמען אינטערעסאַנטען אין פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע אָנגעלעגענהייטען.

סטאַטיסטיק פון אַרבייטסלאָזיגקייט און אונטערשטיצונגען.

(—) אויפ'ן שטח פון'ם מלוכה'שען אַרבייטס-פערמיטלונגס ביוראָ אין לאָדז, וועלכע נעהמט אַרום די קרייזען: לאָדזער, לאַסקער, שעראַדזער, לענטשיצער און בזשעזשינער, איז דעם 18 ה. ח. געווען 15 טויזענד 788 אַרבייטסלאָזע; דערפון — אין לאָדז אַליין 10 טויזענד 187, אין פאַביאַניץ 1 טויזענד 489, אין זגערזש 1 טויזענד 406, אין זדונסקאַ וואָלאַ 660, און טאָמאַשאָוו 1 טויזענד 721, אין קאָנסטאַנטין 158, אין אַלעקסאַנדער 92 און אין רודאַ פאַביאַניצקאַ 75.

אונטערשטיצונגען האָבען אין דער פערגאַנגענער וואָך בעקומען 5 טויזענד 988 אַרבייטסלאָזע, דערפון האָבען 5 טויזענד 191 בעקומען פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד און 798 — דרינגענדע הילף פון דער מלוכה-קאַסע.

אין לאָדז אַליין האָבען בעקומען אונטערשטיצונגען 4 טויזענד 218 אַרבייטסלאָזע, פון זיי 3 טויזענד 888 פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד און די רעשט — פון מלוכה-קאַסע. גייסטיגע אַרבייטסלאָזע האָבען בעקומען אונטערשטיצונג 855.

אין דער פערגאַנגענער וואָך זענען אויפ'ן לאָדזער שטח געוואָרען אַרבייטסלאָז 511 מאַן, בעקומען אַרבייט האָבען 741 מאַן און אַוועקגעשיקט אויף אַרבייט זענען געוואָרען 81 מאַן.

— פאַר 35 אַרבייטער פון פערשידענע בערופען האָט דאָס אַרבייטס-פערמיטלונגס-ביוראָ אַרבייט.

די פירמע „ו. סטאַליאַראָוו"
וויל פּראָלאָנגיר'ען איהרע צאָהלונגען אויף 3 חדשים.

(—) מיט איינינגע טעג צוריק האָבען מיר שוין מיטגעטיילט, וועגען די צאָהלונגס-שוועריגקייטען פון דער פירמע ו. סטאַליאַראָוו, וואָס עס האָט אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכע בעאומרוהיגונג, מחמת די פירמע איז בעקאַנט געווען אַלס איינע פון די סאָלידסטע אין אונזער שטאָט.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דער בעפולמעכטיגטער פון דער דערמאָנטער פירמע אריינגעטראָגען אין דער האַנדעלס-אָפּטיילונג פון היגען קרייז-געריכט אַן אַפּעלאַציע בקשה, אַז דאָס געריכט זאָל פּראָלאָנגירען אויף 3 חדשים די צאָהלונגען פון דער פירמע, צוליב דעם מאַנגעל אין מזומן. פון דעם בילאַנס, וואָס איז בייגעלעגט צו דער בקשה איז צו זעהן, אַז די פּאַסיווען בעטרעפען 2 מיט אַ האַלבען מיליאָן זלאָטיס, און די אַקטיווען 2 מיליאָן מיט 600 טויזענד זלאָטיס, ווען מען זאָל נאָך צו די אַקטיווען צורעכענען דעם אינווענטאַר, ווי געביידעס און מאַשינען, וועט דער אַקטיוו בעטרעפען גאַנצע צעהן מיליאָן זלאָטיס.

און דאָך קען די פירמע איהרע פּאַסיווען פון צוויי און אַ האַלבען מיליאָן זלאָטעס, וועלכע זי איז שולדיג אויסלענדישע הייזער פאַר רויה-שטאָפען, נישט בעצאָהלען, צוליב אַ גאַנצע רייהע אומשטענדען: ערשטענס צוליב דער רויבערישער ווירטשאַפט פון די אַקציאָנערן, די אינפלאַציע, גראַבסקי'ס פּאָליטיק א.א.וו.

אַלע אַרבייטער אין דער צאָהל פון 650 מאַן, ווי אויך די ביוראָ-אָנגעשטעלטע זענען געקינדיגט געוואָרען.

—:0:—

לאַווניקעס פאַר אַרבייטס-געריכטען.

דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום האָט אַרויסגעשיקט פון היגען אַרבייטס-אינספּעקטאָר מאַטעריאַלען וועגען אָרגאַניזירען די אַרבייטס-געריכטען אין לאָדז.

די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וואָס זענען בערעכטיגט צוצושטעלען קאַנדידאַטען און לאַווניקעס, דאַרפען בעקומען פערזיכערט און נאָמירט זייער רעכט; די דאָזיגע פראַגע וועט נאָמירט ווערען דורך אַ פעראָרדנונג.

ווען די נאָמינאַציע פון די לאַווניקעס וועט שוין פאָרקומען, וועט מען דאַרפען אָפּהיטען, אַז אין די פּראָצעסען פון די פערשידענע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע זאָלען זיך בעטייליגען די ענטשפּרעכענדע לאַווניקעס: אָנגעשטעלטער אין אָנגעשטעלטען-פּראָצעסען, אַרבייטער פון פערשידענע פאַכען מיט לאַווניקעס פון די ענטשפּרעכענדע, אָדער פערוואַנדטע פאַכען א. א. וו.

פאַר'ן אויספיהרען די אַמטען פון לאַווניק וועט ער בעקומען בעצאָהלט, אויב צוליב דער בעשעפטיגונג וועט ער האָבען פערלאָרען פון זיינע נאָרמאַלע פערדינסטען.

די אויסצאָהלונג פון די דיעטעס פאַר די לאַווניקעס וועט פאָרקומען לויט אַ ספּעציעלער פעראָרדנונג, וואָס ווערט איצט אויסגעאַרבייט מיט'ן אַנטייל פון פינאַנץ-מיניסטעריום.

דער גרויסער אַפּאַראַט פון די אַרבייטס-געריכטען פאָדערט אויך אַ גרויסע פאָרבערייטונג מצד די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, און איינינגע פון זיי האָבען שוין אָנגעהויבען אָרגאַניזירען קורסען פאַר די צוקונפטיגע לאַווניקעס.

בעריכטס-מיטינג וועגען די זיצונגען פון ציוניסטישען „אַקציאָנס-קאָמיטעט.

דעם פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג איז דורך דער היגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איינגעאָרדענט געוואָרען אין פילהאַרמאָניע־זאַל, אַ גרויסער מיטינג אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע זיצונגען פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט אין בערלין.

דער מיטגליד פון היגען ציוניסטישען קאָמיטעט ה' ש. לעוו ערקלערט אין קורצע ווערטער דעם צוועק און ציל פון מיטינג. און דאַן האַלט אַ לענגערע ערעפנונגס־רעדע ה' מ. לימאַן, וועלכער שטעלט זיך אָפּ אויף דער היסטאָרישע בעדייטונג פון דער פערברייטונג פון דער יודישער אַגענץ פאַר דער ענטוויקלונג פון ווייטערדיגען א״י־אויפבוי.

אונטער רוישענדע אַפּלאָדיסמענטען פערנעהמט די טריבונע דער מיטגליד פון אַקציאָנס־קאָמיטעט ד״ר מ. הינדעס, וועלכער שילדערט דעם גאַנג פון די זיצונגען פון גרויסען אַקציאָנס־קאָמיטעט, אָבשטעלענדיג זיך אויף דעם גרויסען נצחון, וואָס עס האָט אָבגעהאַלטען דעם געדאַנק פון אַ פערברייטערטער יודישע אַגענץ, וואָס האָט בעקומען די שטימען פון צענטער און פון אַלע ציוניסטישע פראַקציעס הן פון רעכטס, און הן פון לינקס.

מיר זענען געווען פאַר דאָס שאַפען אַ פערברייטערטע יודישע אַגענץ, זאָגט דער רעדנער, ווייל מיר האָבען פון תמיד אָן געהאַלטען, אַז ארץ־ישראל איז דאָס אייגענטום פון גאַנצען יודישען פאָלק און אַלע וואָס קומען מיט ריינע כונות צו בויען די יודישע נאַציאָנאַלע היים מוז אויפגענומען ווערען מיט אָפענע אָרעמס כדי מיט בשותפות'דיגע כחות צו בויען דאָס לאַנד, וואָס געהערט דעם גאַנצען יודישען פאָלק.

איבערגעהענדיג צו דער פראַגע פון אַמעריקאַנער יודענטום אונטערשטרייכט דער רעדנער, אַז די אַמעריקאַנער יודען זענען אויסער די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, אָרגאַניזירט נאָר אין 2 קערפערשאַפטען ד. ה. ציוניסטען און מאַרשאַל־גרופע, עס איז געווען אונזער פליכט צוצוציהען צום אויפ־בוי אַלע אָרגאַניזירטע טיילען פון יודענטום, וועלכע האָבען ריינע כונות צו העלפען בויען ארץ־ישראל.

אַלע ציוניסטישע פראַקציעס אויף דער זיצונג פון אַקציאָנס־קאָמיטעט האָבען עס פערשטאַנען און אַפילו די רעכטע פועלי ציון, האָבען באַלד אין אָנהויב עפענטליך ערקלערט, אַז זיי זענען אין פּרינציפּ פאַר פערברייטערונג פון דער יודישער אַגענץ נאָר עס האָט זיך נאָר געהאַנדעלט אין עטליכע פונקטען פון'ם עקספּערטען־בעריכט. די דאָזיגע פונקטען זענען צום סוף אין גאַנצען בעריקזיכטיגט געוואָרען.

אויף דער פראַגע צי מיר זענען פאַר עפענען די טויערען פון ארץ־ישראל פאַר'ן גאַנצען יודישען פאָלק האָבען מיר אויף דער לעצטער זיצונג פון א. ק. געגעבען אַ קלאָרען ענטפער „41 נעגען 4".

צום סוף איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע

רעזאָלוציע:

די גרויסע פאָלקס־פערזאַמלונג, וועלכע איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין לאָדז אין זאַל פון פילהאַרמאָניע ד. 16. אויגוסט 1928 דריקט אויס איהר אַנערקענונג די פערטרעטער פון פוילישען ציוניזם אין אַקציאָנס־קאָמיטעט די ה״ה: ל. לעווויטע און ד״ר הינדעס פאַר זייערע מוטיגע אַרויסטרעטונגען אויף דער בערלינער זיצונג פון דעם אַקציאָנס־קאָמיטעט און בעשליסט צו שיקען אַ וואַרימע ברכה די אונערמידליכע פיהרער פון דער ציוניסטישער וועלט־בעוועגונג ד״ר חיים ווייצמאַן און נחום סאָקאָלאָוו און צו ווינשען זיי ערפאָלג אין זייער היסטאָרישער אַרבייט פון דער שאַפונג פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ.

אונטער דעם געזאַנג פון התקוה איז דער מיטינג געשלאָסען.

—:0:—

אַ בעקער-ענין.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך האָבען די היגע בעקער'ס דערלאַנגט דעם אינערן-מיניסטעריום אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען עס זאָגט זיך, אַז זייט לענגערע צייט האָבען איינינגע בעקערס אום זונטאָג אָדער אום חגא געבאַקען פריש געבעקס און דערפאַר גענומען בעדייטענד טייערער, ווי אין געוועהנליכע טעג. זיי בעטען דעריבער אַרויסצוגעבען אַ פעראָרדנונג, אַז זונטאָג און חגא זאָל פערבאָטען ווערען צו באַקען.

וועגען אַ בנין פאַר'ן היגען קרייז-געריכט.

(ב.) אינ'ם בנין פון היגען קרייז-געריכט איז אין די לעצטע צוויי טעג פאָרגעקומען אַן עפענטליכער קאָנקורס פון די היגע בוי-אונטערנעהמונגען אויף צו בויען אַ בנין פאַר'ן היגען קרייז-געריכט אויף נאַרוטאָוויטש-גאַס.

דער קאָנקורס האָט אָבער נישט געבראַכט צו קיין פּאָזיטיווע רעזולטאַטען, מחמת דאָס געריכט האָט פערלאַנגט צו אַסיגנירען 3.500.000 זל., בעת דאָס מיניסטעריום האָט פאַר דעם צוועק נאָר בעשטימט 2 מיליאָן 600 טויזענד זלאָטעס, און די היגע בוי-פירמעס האָבען פערלאַנגט דריי מיליאָן 600 טויזענד זלאָטעס.

קינא „לונא"
עפענט זיך צום סעזאָן.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער רעמאָנט פון „לונא", וועלכע עקזיסטירט שוין אין אונזער שטאָט זייט 1911 י., בקרוב פערענדיגט ווערען, און דאָס טעאַטער וועט בעגייען זיין טעטיגקייט מיט'ן אָנהויב פון קומענדיגען סעזאָן.

דער זעהר ריהרעוודיגער דירעקציע פון „לונא" איז געלונגען צו בעקומען אַ גאַנצע רייהע פון ערשטקלאַסיגע פילמען, וועלכע וועלען אין משך פון ווינטער-סעזאָן געוויזען ווערען דער היגער בעפעלקערונג.

אויסער אַ גאַנצער רייהע ערשטקלאַסיגע אַמעריקאַנער-שלאַגערס, וועלען אויך אין „לונא" פערטרעטען זיין די בעסטע פּראָדוקציעס פון לעצטען יאָהר פון דייטשען, ענגלישען, פראַנצויזישען און איטאַליענישען פילם-ווענען.

פון קינא-טעאַטער „ספּלענדיד".

פון פרייטאָג אָן ווערט אין קינאָ-טעאַטער „ספּלענדיד" דעמאָנסטרירט אַ גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם: די ריהרענדע דראַמע א. נ. „מענער" מיט די שוישפּילער נינאַ וואַננאַ און טשערל לינקאָלן אין די הויפּט-ראָלען, 2) די אַמוזירענדע קאָמעדיע אין 8 אַקטען א.נ. „הייראַטס-וואַקאַציעס" מיט די פילם-שטערנס איליאַנאַ האַרוועי און האַררי האַלם אין דער שפּיץ.

די מוזיקאַלישע בעגלייטונג געפינט זיך אין די הענד פון בעוואוסטען דיריגענט ה' א. טשודנאָווסקי.

דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

מעלדונגען.

אכטונג לוין-וועבער!

זונטאָג, דעם 19. אויגוסט קומט פאָר אין בזשעזשינער 7 אַן אַלגעמיינע פערזאַמלונג מיט אַ טאָג-אָרדנונג: רעגיסטראַציע צום האַנדווערקער-קאַמער, אַלע מוזען מיטבריינגען די פּאַטענטען פון 1927 יאָהר און די קאָנצעסיעס. אַלע מוזען קומען וואָרום די צייט איז קורץ.

162 מיט אַכטונג די פערוואַלטונג

פון די פּראָפעסיאָנעלע „אָרט"-קורסען אין לאָדז.

דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז עס ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען אויף פאָלגענדע פאַכען: פאַר פרויען און מיידלעך: 1) וועש-נייהען וועש-צושניידען און מאָדעלירען, 2) האַנד-שטיקעריי, ווייס און קאָלירט, 3) מאַשין-האָפט אַלע מאָדערנע טעכניקען, 4) אַנדולאַציע און טרעסען-אַרבייט, 5) מאַניקיור, 6) העגטשקע-אַרבייט אויף שליסען-מאַשינען, 7) פולער קורס פון הילפס-אַרבייט ביי מעכאַנישער וועבעריי: מעכאַניש טרייבען, מעכאַניש שפּולען, מעכאַניש שלויך-שפּולען, אַנדרייען און רייגען, 8) קראַפּט-שפּולען צו זאָקען און סוועטערס, 9) שטאָפּעריי. פאַר מענער און פרויען: 10) סוועטער-שטיקעריי, 11) קראַפּט-וועבעריי אויף ענגלישע, קאָרט און זייד-שטוהלען, 12) קראַפּט-זאָקען אויף זיבען פערשידענע רונד-זאָקען-מאַשינען און רענדער מאַשין. פאַר מענער: 13) צושניידער-קורס פאַר מענער-שניידער, 14) צושניידער-קורס פאַר דאַמען-שניידער, 15) קראַפּט-זאָקען אויף קאָטאָן-מאַשינען, 16) אַ דערגענצונגס-קורס פאַר סוועטער-שטריקער צו לערנען אויף זשאַקאַרד און ס. ד.

סענסאַציאָנעלער מיליאָנען שווינדעל אין פּאַריז.

געגנב'עט פּואַנקאַרעס אַ בריף.

פון פאַריז איז מען מודיע: דאָ קאָכט זיך מיט רעפּאַראַציע־שווינדלערייען, מען איז בעגאַנגען פערשידענע פערברעכענס. מען האָט זיך אפילו נישט אָפּגעשראָקען צו גנב'ענען דאָקומענטען און דעם פּרעמיער־מיניסטער פּואַנקאַרע'ס אַ בריף.

די פּאַריזער פּאָליציי האָט אַרעסטירט דעם באַנקיר לוסיען לעווי, וועלכער האָט אָפּגענאַרט די פראַנצויזישע רעגירונג אויף מיליאָנען פראַנקען. דער שווינדעל איז בעשטאַנען אין דעם: דייטשלאַנד איז פערפליכטעט לויט דעם דאַוועס־פּלאַן צו ליפערען פראַנקרייך פערשידענע סחורות אויפ'ן חשבון פון די רעפּאַראַציע־חובות.

דער ענין פלעגט געמאַכט ווערען אויף אַזאַ אופן: ווען אַ פראַנצויזישער סוחר פלעגט מאַכען אַ בעשטעלונג אין דייטשלאַנד, פלעגט ער דאָס געלד פאַר די סחורה אַריינטראָגען אין רעפּאַראַציע־קאָמיסיע אין פאַריז. די רעפּאַראַציע־קאָמיסיע פלעגט איהם אַרויסגעבען אַ קוויטונג אויף דער סומע און דער דייטשער סוחר, וועלכער פלעגט ערהאַלטען די קוויטונג, פלעגט בעקומען אויסגעצאָהלט די סומע פון דער דייטשער רעגירונג. פראַנקרייך פלעגט די סומע אָפּשרייבען אויף דעם חשבון פון די דייטשע חובות.

די פראַנצויזישע סוחרים פלעגען זיך אָבער בעקלאָגען, אַז זיי לוינט נישט צו קויפען אין דייטשלאַנד צוליב דעם הויכען פּרייז. פראַנקרייך, וועלכע האָט געוואָלט וואָס מעהר אַרויסבעקומען פון דייטשלאַנד, האָט געפונען אַן עצה. יעדע פאַקטורע פון אַ פראַנצויזישען סוחר פלעגט דאַרפען בעצאָהלט ווערען אין רעפּעראַציע־קאָמיסיע מיט 15 פּראָצענט ווייניגער. אויב די סחורה האָט בעטראָפען 1 טויזענד פראַנק, פלעגט מען דעם סוחר אַרויסגעבען אַ קבלה אויף דער סומע, אָבער דער סוחר פלעגט נאָר דאַרפען איינצאָהלען 850 פראַנק. דער דייטשער סוחר פלעגט טאַקי בעקומען פון זיין רעגירונג די גאַנצע סומע פון טויזענד פראַנק.

דער באַנקיר לוסיען לעווי און אַנדערע זענען געפאַלען אויף אַ המצאה. זיי זענען געקומען אין פערבינדונג מיט דייטשע סוחרים און האָבען געמאַכט פיקטיווע איינקויף־פאַקטורעס. קיין סחורות זענען נישט אַריינגעפיהרט געוואָרען. זיי פלעגען אָבער אַרויסבעקומען פאַלשע קוויטונגען און קאָנטראַקטען אויף גרויסע סומען געלד. די פראַנצויזישע רעגירונג פלעגט אויסצאָהלען די פּריווילעגיע פּראָצענטען. די דייטשע רעגירונג פלעגט בעצאָהלען די גאַנצע סומע און דערנאָך פלעגען זיך ביידע סוחרים, דער דייטש און פראַנצויז, זיך צוטיילען.

אויף דעם אופן האָט לוסיען לעווי צוגעשטעלט אַ קאָנטראַקט אויף ביר, האָפען, ווי אויך שפּעטען אויף אַ סומע פון 10 מיליאָן פראַנק. די קאָמיסיע האָט איהם אַרויסגעצאָהלט אַנדערט־האַלבען מיליאָן פראַנק. ער האָט די סומע זיך צוטיילט מיט אַ דייטשען פאַבריקאַנט אין דרעזדען.

די גאַנצע געשיכטע איז אויפגעדעקט געוואָרען. לוסיען לעווי איז אַנטלאָפען. די פּאָליציי האָט געמאַכט ביי לעווי אַ רעוויזיע און האָט געפונען אַ פערטרויליכען דאָקומענט: אַ בריף פון פּרעמיער־מיניסטער פּואַנקאַרע צום פּאַריזער פון דער רעפּערעציע־קאָמיסיע שאַפּסאַל. אין דעם בריף שרייבט דער פּרעמיער וועגען די פאַלשקייטען, וועלכע ווערען אָפּגעטון אין דער רעפּעראַציע־קאָמיסיע.

ווי אַזוי קומט אַ בריף פון פּרעמיער אין די הענד פון לעווי? דער חשד איז געפאַלען אויף אַ מיטגליד פון דער רעפּעראַציאָנס־קאָמיסיע קאַפּיטאַן גראַף דע שאלי.

דעם 15. פעברואַר האָט קאַפּיטאַן דע שאלי רעזיגנירט פון דעם פּאָסטען אַלס מיטגליד. מען האָט געמאַכט אַ רעוויזיע ביים גראַף שאלי. דאָרט האָט מען געפונען נאָך קאָמפּראָמעטירענדע דאָקומענטען. גראַף שאלי ענטזאָגט זיך אָבער צו דער־צעהלען, ווי אַזוי זענען די דאָקומענטען געקומען צו איהם אין האַנד.

דער אויספאָרשונגס־ריכטער האָט זיך אָבער דערוואוסט, ווי אַזוי פּואַנקאַרע'ס בריף איז געקומען צום באַנקיר אין האַנד. די 25־יעהריגע מאַרי לואיז רעלעסאַל איז געווען אַ ראַקטילע אין דער רעפּערציאָנס־קאָמיסיע. זי האָט אָפּגעקלאַפּט אויף דער שרייב־מאַשינקע אַ קאָפּיע פון פּואַנקאַרע'ס און אַנדערע בריף. די קאָפּיעס פלעגט זי אָפּגעבען דעם גראַף דע שאלי, וועלכער איז געווען איהר געליבטער. ביי דער ראַקטילאָ האָט מען געמאַכט אַ רעוויזיע און געפונען אַ טשעק פון גראַף אויף אַ סומע פון 50 טויזענד פראַנק. די ראַקטילאַ איז ענטזאַגט געוואָרען פון איהר פּאָסטען. זי טענה'ט אָבער, אַז זי האָט קיין שום דאָקומענטען קיינעם נישט איבערגעגעבען. דער טשעק פון 50 טויזענד פראַנק האָט איהר דער גראַף געגעבען צוליב דעם, וואָס ער האָט איבערגעריסען מיט איהר די בעציהונגען אַלס געליבטע.

די ידיעה האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע אין די אַריסטאָקראַטישע קרייזען. גראַף דע שאלי שטאַמט פון אַלטען פראַנצויזישען אַדעל. ער פלעגט בעקומען אַלס מיטגליד פון דער רעפּעראַציע־קאָמיסיע 170 טויזענד פראַנק אַ יאָהר. זיין געוועזענע געליבטע לואיז דע לאשאל איז בעריהמט אַלס שעהנהייט. דער גראַף איז אַרעסטירט. די ראַקטילאַ געפינט זיך צייטוויילינג אויף דער פרייהייט.

נאָר אויף אַ קורצע צייט!

פּערפומען

פּודערן, טואַלעטען־זייף, קעלניש־ און בלומען־וואַסער

15% — ווי אויך אַלע אַרט קאָסמעטיק האָב איך פערקלענערט די פּרייזען מיט 15%

פּערפומעריע

י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11

בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען גרעסערער ראַבאַט.

Dr. H. WOLKOWSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַ־ליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נייעס פאָלקסבלאַט" אַנטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

7943. לעווקאָוויטש.

פאַר'ן געזעץ זענען אַלע בירגער גלייך. ממילא גיט נאָך נישט דער אומשטאַנד אַליין, וואָס דער בעליידיגטער איז אַ פּאַל צוי־בעאַמטער, אַ גענו־גענדען גרונד פאַר אַ בעשולדיגונג לויט'ן אַרט. 154 פון שטר. ק. מעג ער אפילו האָבען געטראָ־גען אין קריטישען מאָמענט זיין אַמטליכען מונ־דיר. דערצו מוז אומבעדינגט פעסטגעשטעלט ווע־רען, אַז דער אינצידענט מיט'ן בעאַמטען איז פאָרגעקומען בעת ער איז געווען אין שייכות מיט'ן אויס־פיהרען זיינע דינסטליכע פליכטען.

אין ערגסטען פאַל ווען דער 154 אַרט. זאָל יאָ שוין אָנגעוואַנדען ווערען איז אויך דערויף חל די אַמנעסטיע.

7944. א. מאָשקאָוויטש.

ווענען וואָס פאַר אַ רעגיסטראַציע האַנדעלט זיך און וויפיל גרונד דירה געלט צאָהלט איהר?

—:O:—

7945. ש—ש.

געריכטס־אַפּליקאַנטען ווערען נאָמינירט דורכ'ן פּרעזעס פון אַפּעלאַציע געריכט. פאַר אַ ספּעציעלער עגזאַמינאַציע־קאָמיסיע ביים אַפּעלאַציע־געריכט איז דער אַפּליקאַנט מחויב נאָך 2 יאָהר אַפּליקאַציע אין משך פון 3 חדשים צו בעלייגען דעם גע־ריכטס־עקזאַמען.

—:O:—

7946. באַנקער.

ס'איז אַ פראַגע, וואו איהר רעכענט צו עפע־נען דעם לאָמבאַרד. ווי ס'זאָל אָבער נישט זיין, מוז אַריינגעטראָגען ווערען אַ קויציע. די קויציע דאַרף בעטרעפען געזעצליך 10 פּראָצ. פון גרונד־קאַפּיטאַל, אָלנפאַלס אין לאָדז נישט ווייניגער, ווי 15 טויזענד זלאָטעס. די קויציע ווערט אַריינ־געטראָגען אין דער קאַסע סקאַרבאָווע אין מזומן אָדער אין ווערט־פּאַפּירען.

7947. גאָרדאָן פון זאַכאָדניאַ.

מיר האָבען שוין נישט איינמאָל געענטפערט אויף ענליכע אָנפראַגען, אַז ס'איז איבערהויפּט נישט פערהאַן אין דער פּוילישער בערוף־אָרדינאַ־ציע קיין טיטעל „רעכטס־קאָנסולענט" און ממילא איז אויך נישט פעסטגעשטעלט קיין ספּעציעלער עקזאַמען, וואָס מען זאָל דאַרפען אויסהאַלטען בכדי צו בעקומען אַזאַ טיטעל.

אַזוי רופען זיך די אינהאָבער פון די ביט־שריפטס־ביוראָ'ן פון וועלכע, אַ חוץ אַ 3־טע קאַ־טעגאָריע פּאַטענט, ווערט קיין שום בילדונגס צענז נישט געפאָדערט.

א מערקווירדיגע ליבע־טראַגעדיע וואָס האָט זיך געצויגען 50 יאָהר.

(אַ בריף פון לאָמזשע).

מיט 50 יאָהר צוריק איז אין לאָמזשער ישיבה געווען בעקאַנט אַלס מתמיד דער ישיבה־בחור חיים־אשר ראַזין, אָדער ווי מען פלעגט איהם צוליב זיין געלקייט רופען חיים־אשר דער געלער. חיים אשר האָט דעם נאָמען מתמיד כשר פערדינט, חייל ער פלעגט זיצען טאָג און נאַכט און לערנען. חיים אשר'ס עלטערען זענען געווען זעהר אָרעמע און דאָך האָבען זיי זיך אָנגעשטרענגט מיט אַלע זייערע כחות, אַז זייער זוהן זאָל האָבען צום עסען און זיין ווי געהעריג בעקליידט. חיים־אשר, וועל־כער איז געוועזען אַ פערינגער זיינע עלטערען, האָט געלערנט וואָס ווייטער מיט אַ גרעסערער התמדה, אום צו קענען דערפילען דעם וואונש פון זיינע עלטערען— צו האָבען אַ זוהן אַ רב. האָט זיך אָבער אַריינגעמישט דער שטן און געשטעלט פון ליבע און צושטערט די האָפנונגען אַלע. געהעריג איינמאָל פון ישיבה אַהיים, האָט זיך זיין בליק אָנגעטראָפען מיט'ן בליק פון בילד־שענעם מיידעל, חיה רייזעל טורעק, וועלכע איז צופעליג דורכגע־גאַנגען דורך דעם הויף, וואו חיים־אשר האָט גע־וואוינט. ער איז געקומען אין שטוב אַ צומישטער און אַ נייגעפיהל, וואָס איז איהם ביז אַהער געווען פרעמד, האָט זיך אין איהם רעגוועקט. חיים־אשר איז אַרומגעגאַנגען אַ צומישטער. דאָס בילד פון דער שענער מיידעל איז איהם כסדר געשטאַנען פאַר זיינע אויגען. שעה'ן לאַנג פלעגט ער זיצען פערטראַכט ביי דער אָפענער גמרא און געקלערט וועגען חיה־רייזלען, ווי אַזוי זאָל ער, דער ישיבה־בחור, איבערגעבען זיינע ליבע־געפיהלען דער מיידעל.

ער בעשליסט דעריבער זיך צו ווענדען צו אַ שדכן, וועלכער זאָל זיין דער פערמיטלער צווי־שען איהם מיט „איהר". דער שדכן, צו וועלכען חיים־אשר האָט זיך געווענדעט, האָט אָנגענומען אַלע מעכנישע מיטלען דורכצופיהרען דעם שידוך, אָבער אָהן ערפאָלג. חיה־רייזעל האָט נישט גע־וואָלט מסכים זיין אויף דעם שידוך צוליב דער געלקייט פון חתן. דער אָפּזאָג האָט חיים־אשר'ן איינגאַנצען דערשלאָגען, ער איז אַרומגעגאַנגען מרה־שחורה'דיג, נישט געגעסען, נישט געטרונקען, אויס־געמיטען צו רעדען מיט עמיצען. די עלטערען האָ־בען איהם געפיהרט צו פערשידענע דאָקטוירים און „גוטע יודען", אָבער קיינער האָט נישט גע־קענט דערגעהן די סיבה פון זיין אומעט. נאָך אַ לאַנגען אינערליכען קאַמף האָט ער בעשלאָסען צו פערלאָזען די ישיבה און, געגען דעם ווילען פון זיינע עלטערען, האָט ער זיך גענומען צו פער־שידענע אַרבייטען. אָפּגעשפּאָרט אַ גראָשען צו אַ גראָשען און צונויפגעקליבען אויף רייזע־הוצאות קיין אַמעריקאַ, וואו אַהין ער איז אָפּגעפאָהרען מיט אַ פער־ביטערט האַרץ.

חיה־רייזעל האָט קורץ נאָכדעם חתונה גע־האַט מיט אַ רייכען בחור און געפיהרט אַ צו־פרידענעם לעבען.

חיים־אשר איז אָנגעקומען אין באָסטאָן, איז אָנגעקומען אין אַ פאַבריק און זיך איבערגעגעבען צו דער אַרבייט, וועלענדיג מיט דעם פערשטיקען דעם טיפען ווערהטאָג, וואָס ער האָט געטראָגען אין האַרצען. גיך האָט ער בעקומען אַ נאָמען אַלס גוטער אַרבייטער און שטאַרק נושא חן גע־ווען ביים פאַבריקאַנט און אַרבייטער צוליב זיין ערנסטקייט און בעשיידענקייט. דעם אַרבייטס־לוין פלעגט מען איהם כסדר העכערען, אַזוי, אַז איהם האָט געקלעקט אויף זיין אויפהאַלטונג, שיקען אַ פּאָר דאָלאַר פאַר זיינע עלטערען און נאָך קענען דערצו אָפּשפּאָרען פאַר זיך אַ ביסעל געלד. ביס־לעכווייז פערגעסט ער אָן חיה־רייזלען און האָט חתונה מיט אַ טאָכטער פון אַ פּוילישען רב.

אַזוי זענען אַריבער זעהר פיל יאָהרען, ביז עס האָט אויסגעבראָכען די וועלט־מלחמה. חיה־רייזל ליידט שטאַרק פון דער מלחמה, ווערט זעהר פאַר־אָרעמט, איהר מאַן שטעקט זיך אָן מיט אַן עפּי־דעמישער קראַנקהייט און שטאַרבט, איבערלאָזענ־דיג רייזלען אַן אַלמנה מיט 2 קינדער. אין דער זעלבער צייט ווערט חיים־אשר'ס פרוי קראַנק און נאָך קורצע ליידען שטאַרבט זי, נישט איבער־לאָזענדיג נאָך זיך קיין קינדער. חיים־אשר דער־מאָהנט זיך אָן זיין אַמאָליגער ליבע און הויבט אָן צוריק צו בענקען נאָך חיה־רייזלען. שרייבט אַוועק אַ בריף קיין לאָמזשע און פרעגט זיך נאָך וועגען גורל פון זיין ערשטער ליבע.

פון די דערהאַלטענע בריף דערוויסט ער זיך וועגען חיה־רייזעל'ס מאַן און וועגען איהר שווערער עקאָנאָמישער לאַגע. ער זוימט זיך נישט לאַנג, שיקט איהר אַרויס אַ ביסעל דאָלאַרען און אַ לאַנגען בריף, אין וועלכען ער האָט איהר גע־שילדערט, ווי אַזוי ער האָט יאָהרען־לאַנג צוליב זיין ליבע צו איהר, שטאַרק געליטען. חיה־רייזעל ווערט פון דעם בריף שטאַרק גערירט און ענט־פערט איהם מיט אַ וואַרעמען בריף. חיים־אשר, וועלכער איז שוין צו יענער צייט 70 יאָהר אַלט געווען, לעבט ווידער איבער זיין יוגענד־ליבע און וואַרט מיט אונגעדולד אויף דעם סוף פון דער מלחמה. ווי נאָר עס איז געשלאָסען געוואָרען דער שלום, נעהמט חיים־אשר זיין פערמעגען אין אַ סכום פון 10,000 דאָלאַר און קומט קיין וואַרשאָ.

זייער בעגעגניש, וועלכע איז פאָרגעקמען ביי טורעק'ס אַ פעטער, אַ וואַרשאָווער רב, איז גע־ווען זעהר האַרצרייסענדיג. ווען חיים־אשר האָט פערלאָזען לאָמזשע, איז חיה רייזעל געווען יונג, שעהן און שלאַנק און היינט איז געשטאַנען פאַר איהם אַפּערעלטערטע יודענע, איינגעקנייטשט, איינ־געבויגען. חיים אשר לעבט נאָך אָבער מיט זיין יוגענד־ליבע צו חיה רייזלען און לעגט איהר פאָר מיט איהם חתונה האָבען און פאָהרען קיין אַמעריקאַ. זי איז אויף דעם מסכים און זיי בעשליסען צו מאַכען אין אַ פּאָר טעג אַרום די חתונה ביים רב. דער רב וויל אָבער נישט מסדר־קדושין זיין, ביז וואַ־נען חיים אשר זאָל איינלעגען די מיטגעבראַכטע 10,000 דאָלאַר אין אַ וואַרשאָווער באַנק אויף חיה־רייזעל'ס נאָמען.

חיים־אשר געהט אויף דעם איין, פּאָהרט באַלד נאָך דער חתונה קיין אַמעריקאַ און שיקט איהר די נויטיגע פּאַפּירען צו דער רייזע. חיה־רייזעל גרייט זיך פיבערהאַפט צו דער רייזע, קויפט זיך איין די שענסטע מלבושים און צירונג, ווערט אָבער פון אויפרעגונג קראַנק און שטאַרבט נאָך אַ קורצער קראַנקהייט. חיים אשר וואַרט מיט אונ־געדולד אויף שרה רייזעל'ס קומען. נישט קענ־נענדיג זיך אויף איהר דערוואַרטען, שיקט ער אַ־וועק אַ הרינגליכען בריף וועגען דער סיבה פון איהר פערשפּעטיגונג. נישט דערהאַלטענדי קיין ענטפער, שיקט ער אַ טעלעגראַמע נאָך דער צווי־טער אויף חיה רייזעל'ס אַדרעס און צו זיינע בעקאַנטע און דערוויסט זיך ענדליך וועגען איהר טויט.

די שרעקליכע נייעס איז געווען פאַר איהם אַ שווערער קלאַפּ.

אַ דערשלאָגענער איז חיים אשר אַרומגע־גאַנגען און ביטער בעוויינט זיין חיה־רייזלען. חיה־רייזלעס קינדער וואַרטען נישט לאַנג און ווענדען זיך אין באַנק, מען זאָל זיי אַרויסגעבען די 10,000 דאָלאַר, וועלכע ליגען אין באַנק אויף זייער מוטערס נאָמען. די באַנק מאַכט זיי גרויסע שוועריגקייטען. אָבער אַ דאַנק דער השתדלות פון יתומים־פער־באַנד און פון רב בעקומען זיי די דאָלאַרען. חיים־אשר, קומענדיג אַ ביסעל צו זיך, האָט זיך אָנגע־הויבען משתדל צו זיין וועגען אַרויסקריגען פון באַנק 10,000 דאָלאַר. ער דערוויסט זיך אָבער, אַז דאָס געלד איז אָפּגענומען געוואָרען דורך די יתומים. חיים־אשר איז דאַן אַוועק צום באָסטאָנער ראַבינער מרדכי קלאַצקי און איבערגעגעבען די געשיכטע פון זיין ליבע און איהם געבעטען, ער זאָל צוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט דעם וואַרשאָווער רב, חיה־רייזעלס פעטער, וועלכער האָט פון איהם אַרויסגע־נאַרט די 10,000 דאָלאַר און מסדר קדושין געווען, וויסענדיג, אַז חיה רייזעל ליידט פון אַ געפעהרליכער קרענק.

דער וואַרשאָווער ראַבינאַט האָט אויף פאָדער־ונג פון באָסטאָנער ראַבינער גערופען דעם רב צו געבען ערקלערונגען אין דעם ענין. דער רב האָט זיך אָבער נישט אַנערקענט אַלס שולדיג און דער וואַרשאָווער ראַבינאַט האָט נישט געקענט גע־פינען קיין שום עצה ווי אַזוי אומצוקעהרען חיים־אשר'ן דאָס געלד, וועלכע איז אַרויסגעגעבען גע־וואָרען געזעצליך פון באַנק.

חיים אשר האָט דעריבער דעם ענין איבער־געגעבען אַ וואַרשאָווער אַדוואָקאַט און די דאָזיגע מערקווירדיגע ליבעס־געשיכטע וועט די געהענטסטע וואָכען זיך אָפּשפּיגלען אין איינעם פון די וואַרשאָווער געריכטען.

מ. לעווינסקי.

מיט'ן קינד אויף דער האַנד שיסט זי איהר מאַן און זיין געליבטע.

(ספּאַנענדער פּאַריזער ראָמאַן).

אין פּאַריז האָט זיך אָפּגעשפּילט פאָלגענדע ליבע-טראַגעדיע:

דער 24-יעהריגער לעאָן לעגראַ האָט מיט דריי יאָהר צוריק חתונה געהאַט מיט דער 18-יעהריגער מאַרט קראַנראַזוע. דאָס פּאָר-פאָלק האָט זיך איינגעאָרדענט אין אַ וואוינונג אויף בולוואַר אַראַגאָ. די עלטערען פון דעם מיידעל זענען אָ-בער פון דעם שידוך נישט געווען צופרידען, און ביידע האָבען געמוזט אַרבייטען, כּדי צו פערדינען אויף חיונה. דאָס פּאָר-פאָלק האָט געלעבט גאַנץ גליקליך. אין אַ יאָהר נאָך דער חתונה איז ביי זיי געבוירען געוואָרען אַ מיידעלע. לעאָן לעגראַ האָט בעקומען אַ פּאָסטען אין אַ ביסקוויט-פאַבריק און זיין פרוי מאַרט איז אַוועק אַרבייטען אַלס דינסט אין דער אייזענבאַהן-קאָמפּאַניע ביי די שלאָף-וואַגאָנען.

אין ביסקוויט-פאַבריק אויף די אַבוּאַן אין קלישי, וואו לעאָן האָט געאַרבייט, האָט געדינט אַלס אָנגעשטעלטע די 16-יעהריגע סוזאַן מאַסאָן. זי איז געוואָרען לעאָנ'ס געליבטע. דער פערהיי-ראַטעטער מאַן און פאָטער האָט צוגעזאָגט חתונה האָבען מיט איהר און גט'ן זיך מיט זיין פרוי.

לעאָן שרייבט צו זיין פרוי אַ בריף, אַז זי זאָל קומען צוריק אַהיים מיט זיין קינד. ווען מאַרט איז דאָנערשטאָג געקומען צו זיך אין וואוינונג, האָט זי איהר מאַן נישט געפונען. די שכנים האָבען דער פרוי דערצעהלט פון איהר אומגליק, אַז איהר מאַן וויל זיך גט'ן מיט איהר.

מאַרט איז אַוועק אין ביסקוויט-פאַבריק, וואו זי האָט זיך געטראָפען מיט איהר ריוואַל. דער 16-יעהריגער סוזאַן, איהר מאַנ'ס געליבטע, האָט צו איהר זיך געווענדעט:

— איהר קאָנט געהן אַהיים. לעאָן געהערט צו מיר. ער איז מיין געליבטער און וועט מיט מיר חתונה האָבען. איך ראַט אייך נעהמען גט, ווייל מיט סקאַנדאַלען וועט איהר גאָרנישט מאַ-כען. איהר זענט נאָך יונג און שעהן און וועט געפינען אַן אַנדערען מאַן.

די אָפּגענאַרטע פרוי האָט אָבער געזאָגט, אַז זי וויל העהרען פון איהר מאַנ'ס מויל אַליין, אַז ער וויל זי פערלאָזען. דער אויפזעהער פון פאַבריק האָט געבראַכט דעם מאַן. יענער האָט איהר ערקלערט, אַז זי מוז זיך גט'ן מיט איהם, אויב נישט, וועט זי איהם קיינמאָל מעהר נישט אָנזעהן.

— גוט, איך בין מסכים, האָט געענטפערט זיין פרוי, — נאָר איך בעט דיך איין זאַך: קום מאָרגען, 6 אַ זייגער פאַרנאַכט אויף בולוואַר רעלאָרען, איך וועל מיטברענגען אונזער קליין מיידעלע, און דו וועסט איהר געבען דיין לעצטען פאָטערליכען קוש.

לעאָן לעגראַ איז געווען פּינקטליך צום ראַנדעוואו. ער איז געקומען דאָרט צוזאַמען מיט זיין געליבטער סוזאַן. מאַדאַם לעגראַ האָט געטראָגען אויפ'ן האַנד איהר קליין מיידעלע. אויפ'ן וועג האָט זי געקויפט אַ רעוואָלווער און בעשלאָסען דערשיסען זיך און דאָס מיידעלע פאַר'ן מאַן אין די אויגען.

די פרוי האָט געבעטען דעם מאַן, ער זאָל כאָטש אַ קוש טון זיין קינד. דער פאָטער האָט געענטפערט:

— איך האָב קיין צייט נישט זיך צו פער-נעהמען מיט אַזעלכע זאַכען.

— הייסט עס, — האָט די פרוי וויינענדיג געזאָגט, דו פערלאָזט מיך מיט'ן קינד...

און אין דער מינוט האָט מאַרט אַרויסגע-כאַפּט אַ רעוואָלווער און אויסגעשאָסען אויף איהר מאַן, וועלכער איז געפאַלען אויף דער ערד. זי האָט אויך געשאָסען אין איהר מאַנ'ס געליבטע, אָבער נישט געטראָפען. די אומגליקליכע פרוי איז אַרעסטירט געוואָרען. לעאָן לעגראַ איז אַ פער-וואונדעטער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל. זיין צושטאַנד איז האָפנונגסלאָז.

אין ביבליאָטעק פון ליובאַוויטשער רבי'ן.

(ענדע פון דער 3-טער זייט).

ריק, הגדות, געדרוקט אין די פערשידענסטע לענ-דער פון יודישען גלות אויף די פערשידענסטע שפּראַכען אין לשונות-איבערזעצונגען. אַלץ איז דאָ צונויפגעזאַמעלט אין איין אָרט.

ווייטער אַ פּיסעל ליגען די הונדערטער מינים מחזורים און סליחות, 900 מינים סליחות, וואָס זענען נאָר געדרוקט געוואָרען אין אַלע צייטען און אין אַלע מדינות, וואו עס לעבען יודען.

און אַט הויבט זיך אָן אַ סדרה פון תחינות, קב הישר, צאינה וראינה'ס, אַלע מינים טייטש-חומשים און עברי טייטש ספרים, וואָס האָבען גע-דינט אין אַלע צייטען און אין אַלע ערטער פאַר אונזערע מאַמעס, באָבעס און אור-באָבעס פאַר אַ קוואַל פון פרייד, פאַר אַ קוואַל, וואו זיי האָבען געשעפּט אין טרערן און ווי שטאַרקייט, שמחה און לעבנס לוכט.

כל המיגיב „תחינות”, עברי טייטש סדורים פון הונדערטער יאָהרען צוריק, וואָס פאַר אַן'אַזאַ דאָס איז פון יודישען פאָלקלאָר, פאַר דער יודי-שער שפּראַך-פאָרשונג.

אין אויף דער צווייטער פּאָליצע: אַ סדרה רבנישע „שאלות ותשובות”, הסכמה-ספרים, רבנישע חבורים, אַלטע „פּינקס-זכרונות” — ער קען אויס-רעכענען זייער צאָהל, וואָר קען אָפּשאַצען זייער ווערט. און אויף נאָך אַ פּאָליצע — אַ קאָלעקציע אַלטע מגילות און פנקסים — צרות און יודישער פּיין און צרות, שחיטות, גזירות, פּאָגראָמען און נאָך און נאָך. דאָס איז געווען שטיל, און הייבט נאָר זיי שווייגען!

צוויי גרויסע צימערן געפּאַקט מיט אַלטע איר-אַלטע ספרים. העכער 20 טויזנט עקזעמפּלאַרען פון מאָנט דעם רבינס ביבליאָטעק. 10 טויזנט ספרי קודש, 10 טויזנט ספרי חול, 50 זעלטענע כתב ידי'ן, עטליכע הונדערט ספרים אַנטיקען, וואָס זייער גלייכען איז שווער צו געפינען, — צוויי גרויסע צימערן געפּאַקט פון דער סטעליע ביז צום גרונט מיט אַלטע אוצרות יודישען גייסט, מיט יודישען מוח און הארץ.

כמעט אַלע ספרים זענען גראָה-שוואַרץ פון דער צייט, טראָגען מיט זיך אַ ספּעציפישען ריח פון אַלטקייט, די שטורעם פון פערגאַנגענע דורות.

אַ טייל ספרים זענען שוין צוליב זייער אַלט-קייט געבונדען אין נייע בענדער. דער גרעסטער טייל זענען נאָך געבליבען אין זייער אור-אַלטען לעדערבונד.

מ. גערץ

טעלעגראַמען.

א פּראָ-פּאַלעסטינא-קאָמיטעט

ביים אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליס-טישען סטודענטען-קאָנגרעס.

בריסעל. (יט"א) אונטער'ן פּאָרזיץ פון עמיל וואַנדערוועלדע האָט דאָ אָבגעהאַלטען זיינע בעראַ-טונגען דער סאָציאַליסטישער סטודענטען-קאָנגרעס, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט 132 דעלע-גאַטען פון 10 לענדער.

בעהאַנדלענדיג די קאָלאָניאַל-פראַגע איז אויך בעריהרט געוואָרען דאָס ארץ-ישראל-פּראָבלעם. עס איז בעשלאָסען געוואָרען דאָס די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַליסטישע אַקאַדעמיע יוגענד אונטערשטיצט די יודישע אַרבייטערשאַפט אין ארץ-ישראל. עס איז געוועהלט געוואָרען אַ ספּעציעלער קאָמיטעט פאַר ארץ-ישראל-ענינים.

ערעפנונג פון די צפון-ידידים אין ווילנא.

ווילנע, 18. (ספּ. טעל.) היינט ווערען דאָ געעפענט די צפון-ידידים. אויף דער ערעפנונג ווע-רען דערוואַרט געסט פון לעטלאַנד, עסטלאַנד און פינלאַנד.

באַנדיטען-אַנפאַל אויף אַ רעס-טאָראַציע אין לעמבערג.

לעמבערג, 18. (ספּ. טעל.) די פערגאַנגענע נאַכט זענען אומבעקאַנטע פערזאָנען בעפאַלען די רעסטאָראַציע פון הערמאַן האַלפערן. די אַנפאַלער האָבען בעפאַלען די רעסטאָראַציע, וועלכע איז נע-ווען פיל מיט געסט, מיט אַ האַגעל רעוואָלווער קוי-לען, און אָבשיסענדיג זיך זענען זיי שפּעטער אַנטלאָ-פען. אַ דאַנק דעם, וואָס איינער פון די אַנפאַלער האָט בעת דעם אַנטלויפען פערלוירען דעם הוט, איז דער פּאָליציי געלונגען פעסטצושטעלען די נעמען פון די באַנדיטען, וועלכע ווערען איצט געזוכט.

אין עסטלאַנד ווערט געשאַפען אַ נעץ פון יודישע שולען.

ריגא. (י. ט. א.) אין רעוואל איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ קאָנפערענץ פון דער יודישער קולטור-געזעלשאַפט אין עסטלאַנד, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ נעץ פון יודישע שולען און קינדער-גאָרטענס אין עסטלאַנד.

אַנטיסעמיטישע אינצידענטן בשעת קהלה-וואַהלען.

בוקאַרעשט. (י.ט.א.) די „לופּטאַ” מעל-דעט, אַז בשעת די קהלה-וואַהלען אין גאַלאַץ זע-נען דאָרט פאָרגעקומען צאָהלרייכע אָנפאַלען אויף יודען.

עס איז כאַראַקטעריסטיש, דאָס די אָנפאַלען זענען פאָרגעקומען גלייכצייטיג אין פערשידענע טיילען פון שטאָט.

צום זומער-סעזאָן
— קויפט איהר —
אַמביליגסטען
אַרטיגע און אויסלענדישע
קאָסמעטיק,
פּערפומען,
כעמיקאַליען
די פרישסטע מינעראַל-וואַסערן
אין אַפּטייק-סקלאַר פון
מאַגיסטער-פאַרמאַציע
K. Stock
19 Zawadzka 19
Telefon 41-02.

אַכטונג!
ספּעציעל פאַר אַפּרייזענדע
אין דאָרף!
בעזאָרגט אייך ביי אייער אַפּרייזע מיט אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט נויטיגע מיטלען אַלס שנעל-הילף, ווי: יאָדינע, וואַטע, וואַלעריאַן-טראָפּען א. ז. וו. דער פּרייז פון די שנעל-הילף-שאַכטעלעך איז פון 2 זל. אָן.

פערקויפט צום טייוועל.

(13 (ראָמאַן).

דער אויסערליכער אויסזעהן פון דעם אויס-פאָרשונגס-אַגענט קליין האָט נישט אינגאַנצען ענט-שפּראָכען דער פאָרשטעלונג, וואָס טאַליע סימאָן האָט געהאַט וועגען פּאָליציי-אַגענטען, ווי אַזוי זיי ווערען געוועהנליך געשילדערט אין ביכער.

אין דער בעגלייטונג פון צוויי פּערזאָן, וואָס איינער פון זיי האָט געטראָגען מיט זיך אַ קליינע וואַליזע, איז ער אָנגעקומען אין דער פרוי זיים'ס וואוינונג, אַנ'ערך האַלב פיר אַ זייגער.

אַנ'אָנגעטוענע און אַ צוגעקעמטע האָט זיי טאַליע בעגעגענט אין קאָרידאָר.

דער אַגענט איז געבליבען שטיין אויף דער שוועל, אַרומגענומען דעם הוט, און איינבוי-גענדיג דעם עטוואָס-גרויליכען קאָפּ, האָט ער אַ פרעג געטאָן:

— וואָס איז דאָ?

איידער ער האָט נאָך געשטעלט ווייטערדיגע פראַגען, און איידער בכלל ער האָט עפּיס אונ-טערגענומען צו טון, האָט ער פּאַמעליך אָנגע-הויבען אויסצוטון זיך, אַראָפּציהענדיג פון זיינע הענד די נייע, שטייפע הענדשקעס.

ער מוז זיין אַ געלאַסענער קאָנסעקווענטער פערשוין! — האָט טאַליע וועגען איהם אַ טראַכט געטאָן.

געווען איז ער אַ מיטעלוואוקסיגער, אַ בריים-פּלייצעגער מיט אַ נייגונג צו דיקקייט. לויט'ן אויס-זעהן האָט ער געראָרפט צו זיין אַלט אומגע-פעהר אַ פערציג יאָהר.

די גערינכטע עטוואָס צוגעצויגענע האָר זענען איהם געווען פערגעלטיג צוגעקאַמט אויף הינטען; דאָס לענגליכע פּנים — גלאַט אויסראַזירט.

דער ענערגישער מויל האָט זיך עטוואָס גע-קרימט אין אַנ'איראָנישען לייכטען שמייכעל, און די טונקעלע, גלאַנציגע אויגען האָבען גיכער דער-מאָנט אין אויגען פון אַ ריכטער, אַ פילאָזאָף, איידער פון אַ פּאָליציי-אַגענט.

— איצט — האָט ער געזאָגט, אויפהעבענדיג זיין פּאַלטען — איצט קאָנען מיר צוטרעטען צו דער אַרבייט פרייליין?...

— סימאָן!

— נישט דווקא קיין ספּעציעל פּוילישער פאַ-מיליען-נאָמען! — האָט ער אַ זאָג געטון, אין זיין איראָנישער שמייכעל איז נאָך ברייטער גע-וואָרען, — זייט אַזוי גוט, פרייליין סימאָן, פיהרט מיר אַריין אין צימער, וואו דער מאָרד איז פאָר-געקומען.

דאָס מיידעל האָט אָנגעוויזען אויף דער פערמאַכטער טיר פון דער מוהמע מרים'ס צי-מער.

— דאָרט איז עס!

— אַ דאַנק אייך, פרייליין! איהר, ה' דאָק-טאָר וועט אַזוי גוט זיין גיין מיט מיר, און איהר מאַרטען, קוקט אַרום די וואוינונג, עמיצער וואוינט דאָ חוץ אייך אין דער דאָזיגער וואוינונג, פריי-ליין סימאָ..

— יאָ, פרייליין וויים וואוינט דאָ, אַ פּלימעניצע פון דער דערהרג'עטער פרוי מרים ווייס, אַ חוץ דעם וואוינט נאָך דאָ אַ פרוי, אַ קעכין, טשר-זשעווסקאַ הייסט זי, זי שלאָפט נאָך, מיר האָבען זי נישט געוועקט.

— איך וואָלט געוואָלט אין עטליכע מינוט אַרום כאַפּען אַ שמועס מיט אייך און מיט דער פרייליין ווייס, דערווייל, איידער וואָס-און-ווען וואָגט מיר, זייט אַזוי גוט, ווער זענט איהר, און פאַר-וואָס געפינט איהר זיך דאָ?

— איך בין דער פרייליין ווייס אַ חבר'טע, און כ'האָב ביי איהר גענעכטיגט.

— איך דאַנק אייך, זוכט גוט אַרום אין די צימערן, מאַרטען, די קעכין לויגט זיך נישט צו וועקען, לאָמיר אָפּליגען אויף שפּעטער איהרע קרעכצענישען און זיפצענישען מיט די היסטעריקעס און אַנדערע הלשות'ן...

ווידער האָט זיך דער איראָנישער שמייכעל אַרורכ-געשלענגעלט איבער זיין פּנים.

ער האָט געגעבען אַ צייכען מיט דער האַנד זיין געהילף, וועלכען ער האָט גערופען מאַרטען, און זיך אָפּגעקעהרט.

אַט דער פערשוין, דער מאַרטען איז געווען אַ הויכער דאַרער יונגערמאַן האָט זיך מיט גאָר-נישט אונטערשיידט פון טויזענדער, טויזענדער יונ-געלייט אין זיין עלטער.

ער איז גלייך, לויט'ן בעפעהל, צוגעטראָטען צו דער בעטראַכטונג פון דער וואוינונג?

דער אַגענט קליין און דער קליינער געלער דאָקטאָר זענען אַריין אין דער מוהמע מרים'ס שלאָפצימער.

טאַליע איז צוריק אַוועק צו מינע'ן.

צומאַכענדיג הינטער זיך די טיר פון דער פרוי וויים'ס שלאָפצימער, האָט דער אַגענט אַ זאָג געטון צום דאָקטאָר:

— איילט זיך נישט, ה' דאָקטאָר, ריהרט דערווייל גאָרנישט אָן. קודם כל וויל איך זיך אַ-רומקוקען אין צימער. זעצט זיך צו דערווייל.

— אַ דאַנק. איך וועל שטעהן ביז איהר וועט ענדיגען.

זיי זענען ביידע צוגעגאַנגען צו דער בעט.

קליין האָט אָפּגעשאַרט דעם פאָרהאַנג, און עטליכע מינוט האָבען זיי רוהיג בעטראַכט דאָס שרעקליכע בילד.

גרויזאַם! עקעלהאַפט! — האָט זיך קליין אָפּגערופען, נישט אָפּרייסענדיג זיין בליק פון די הענד, וואָס האָבען זיך געקלאַמערט אָן קינושאַל.

— מ'האָט זי דערמאָרדעט מיט איין קלאַפּ. דער קינושאַל האָט אַדורכגעשטאָכען איהר האַרץ. אין שלאָף האָט מען זי דערמאָרדעט.

קליין האָט אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, און גאָרנישט געענטפערט.

אַרומכאַפּענדיג מיט די הענד די קניע, האָט ער זיך איינגעבויגען, און זיך גוט איינגעקוקט אינ'ם האַנטעל פון קינושאַל. דערנאָך איז ער אַוועק אויף דער אַנדערער זייט בעט, און איבערגע'חזר'ט דאָס זעלבע.

— הם... ס'איז פון יענע מיני פערברעכענס...

— פון וואָס'ערע פערברעכענס?

— ס'איז איינער פון די פאַלען, ווען דער פערברעכער האַלט זיך פאַר אַ גרויסען חכם, און פאַר אַ זעהר פיפיגען... אַט דער קינושאַל, למשל: זיין אינהאַבער קאָן מען פאַקען אין משך פון עטליכע שעה.

דער דאָקטאָר האָט פער'חידוש'ט אויפגע-הויבען זיינע געלע ברעמען.

— הייסט עס, אַז דאָ וועלען נישט זיין קיין שום שוועריגקייטען?!

— פונקט פערקעהרט, ה' דאָקטאָר!

קליין האָט אַריינגערוקט די הענד אין די טאַשען, און אָנגעהויבען אַרומשפּאַצירען איבער'ן צימער, אויס'טענה'ניג זיך דערביי:

— איך בין כמעט איבערצייגט, אַז דער אינ-האַבער פון קינושאַל איז דאָ נאָט די נשמה שול-דיג. נישט ער האָט אַדורכגעפיהרט דעם מאָרד. איהר האָט דאָך אוודאי בעמערקט, ה' דאָקטאָר, אַז אין אונזער צייט אינטערעסירען זיך מענשען מיט פערברעכענס פונקט אַזוי, ווי מיט קינאָ און רושאַד-באָנד. אַלע כמעט לייענען קרימינאַל-ראָמאַנען און צייטונגס-בעריכטען וועגען מאָרד-טאַטען. איך מוז מודה זיין, אַז דאָס איז טאַקי זעהר אינטע-רעסאַנט, און איך האָב צו די דאָזיגע מענשען קיין שום פּרעטענזיעס נישט.

די ווירקונג אָבער פון דעם מין לייענשטאָף אויף די מענשען, וועלכע איך וואָלט אָנגערופען מיט'ן נאָמען „פערברעכער-ליבהאָבער” איז אָבער שעדליך אויפ'ן שטאַרקסטען אופן. גלויבענדיג אין די דאָזיגע קרימינאַל-ראָמאַנען, זענען זיי איבער-צייגט, אַז מ'דאַרף נאָר איבערלאָזען לעבן דעם קרבן פון פערברעכען אַ הענדשקע, אַ זייגער אָדער אַ שטעקען פון אַ גאַנץ-אומשולדיגען מענשען, און דעם דאָזיגען מענש וועט מען תיכף בעשולדיגען, פער'משפּט'ן און לאָזען פערפוילט ווערען אין טורמע!

(פאָרזעצונג קומט).

'די ווילנעריז זאגט:

מיין וועש איז שטענדיג בלענדענד ווייס, ווייל
זייף קלויב איך אויס זעהר פארזיכטיג און
שטענדיג אליין.
דער זייף טוט מיין וועש שוינען, זיין
שפארעוודיג און ביליג
איך קלויב אויס שטענדיג נאר

MYDŁO JELEŃ SCHICHT

אלם
רייזענדער
איז גאליציישען אומגעגענד קען איך אייפעמען
א ענטשפרעכענדע פערטרעטונג
פון דער מאנופאקטור-בראנזשע,
עס קען אויך זיין פון אנדערע ארטיקלען.
רעפערענצען געזיכערטע אפצוגעבען אין דער אדמי-
ניסטראציע אונטער ליטערע Sz. 106

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי נאז, האלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר הערשנער קינדער קראנקהייטען	11-9 $4\frac{1}{2}$-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר לוביטש הויט און גע־לעכט-קר.	$1\frac{1}{2}$ -$12\frac{1}{2}$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקהייטען	$\frac{1}{2}$—$12\frac{1}{2}$
ד"ר עליאסבערג כירורגישע קראנקה.	2—1
ד"ר בערגמאן פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פסיכא-טעראפיע, שגראך-שטערונגען חי שטאמלען א. א. וו' פאקען-שטעפען, קינסטליכע ברוכ-זון-בעשטראהלונג איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אבערציעס אויף פערלאנג — ג'וזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך ה'עגנמא און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.

ד"ר לאושינסקי מטא' אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3 6
קינסטליכע צעהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

LEKARZ-DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08
[illegible]

Zaginione zostały

2 weksle i książeczka wojskowa na imię J. Goldsteina zam. w Łodzi, Lutomierska № 17 1) Weksel na zł. 109— pł. 8/11-28 wystawca J. Micielska na zlecenie Wł. Kaźmierczak Łódź, Główna 37; 2) Weksel zł. 106.— pł. 30/X-28 wystawca Wł. Kierejewski zlecenie R. Florczyk pł. w Keyniu, Poznańska 27 ostatnie żyro J. Krakowski. Weksle zostają unieważnione. Zwrócić takowe za wynagrodzeniem do J. Goldsteina Lutomierska 17. 178

אן
עלטערער מענש
צו בעדינען א ליידענד
עלטערע פערזאן אויף דער
פראווינץ געגען קאסט און
מאנאטליכען געהאלט. ער-
פאהרן קען מען טעל. 72-95.

DR.
Adam Maszlanka
Zawadzka 16 a
tel. 43-23
powrócił.

Dr. med.
M. Maślanka
Chor.nerwowe i umysłowe
Piotrkowska 120,
telefon 47-72
przyjmuje od 3 do 5
POWRÓCIŁ.

מאסאזש- און היילגימנאסטיק-שולע און
קאבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
[illegible]

Dr. med.
H. Gutsztadt
אקושער-גינעקאלאג
Zachodnia 62 (Cegieln.23)
telefon 29-52.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 9 ביז 10 פריה
און פון 5 ביז 7 אווענד.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokocińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku dnia 14-go do poniedziałku 20-go sierpnia 1928 r. włącznie
Serja I-sza i II-ga
NĘDZNICY
(Les Misérables) Wiktora Hugo
w rolach głównych:
Gabriel Gabrio (Jean Valjean),
Sandra Milowanow (Fantinu i Kozetta),
Jan Toulout (Jevert),
Paul Jorge (Biskup Myriel),
G. Saillard (Thénardier).
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofoniczne.

שנעל-טרוקענדע
גלאנץ-
פאדלאגע-
פארבען
„ALBALIN"
אייל-פארבען פון דער בעסטער קוואליטעט
אין אלע ניואנסען.
מינעראל-פארב „SILEX"
פאר פאסאדען-שטרייכען.
„PREOLIT" — רויטשוך-פארב
האלענדישער פירניס
עמפפעהלט צו נידריגע פרייזן די פארבען-האנדלונג
KOSEL & Co., Przejazd 8,
פיליע פיעטריקאווער 98.

אויף ראטעס!!!
אויבער-העמדער
און נאכט-העמדער
פון פאפעלין, זעפיר און אנדערע שטאפען
צו בעקומען אין דער ערשטקלאסיגער פראצאוניע פון
J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	11—10 3—2 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	12—10 5—4
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	$1-11\frac{1}{2}$ 6—5
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט, 3-4 זוג.	1—2
ד"ר ווייגבערג אוג, הערץ, לונגען-קר.	1-11 $7—5\frac{1}{2}$
ד"ר מאופעל רענטגען	12—10 6—4
א. גראדזענסקי צאהן-ארצט	7—3
ג. ראזעס צאהן-ארצט	2—9

צאהן-באהאנדלונג, פלאמבירונגען, קראנען, מאסטען א. א. וו.
בא דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצטליך-קאסמעטיש. גאבינעט
גרל. ם. מארקום נעהמט אן פון 5—7 אווענד

די ביליגסטע איינקויפס-קוועלע!
דאמען-טאשען
קופערס און רייזע-וואליזקעס צו צוגענגליכע פרייזן עמפפעהלט
ל. הערשפינגער 44 וואכאדניא 44
עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען און רעפעראטורען.

הוצאת „הכוכב" בלודז!

הננו מתכבדים להודיע בזה, כי אחרי גמר ההכנות הנחוצות לסידור המערכת וההנהלה, בית-הסידור והדפוס, תתחדש הוצאת „הכוכב" באכסניתו החדשה והקבועה לא יאוחר מיום הראשון לחודש ספטמבר ויוסיף להופיע בדיוק נמרץ בתור שבועון ספרותי לבני הנעורים ולעם, מנוקד ניקוד חלקי עם הוספה מנוקדת למען הקטנים, בתבנית מוגדלת ונוספת של 12 עמודים גדולים מדי שבוע. בטוחים אנו, כי ידידי „הכוכב" הישנים והחדשים ישמחו לקראת השתפרותו של עתוננו ויוסיפו לתמוך בו תמיכה חמרית ורוחנית.

גמשכת החתימה על „הכוכב" מחודש ספטמבר-וזשעשין (גליון כ"א ואילך) ע"פ תנאים אלו: למחצית שנה — 9 זהובים, לרבע 4.50 ז' וכן — לחדשיים ולחודש. החותמים הישנים מתבקשים בזה להמציא לנו הוספה של 50 אחוז מדמי חתימתם בעד ההוספה של 4 עמודים מנוקדים כל נומר. מחיר כל גליון בודד (12 עמודים) 45 גרוש בלי המשלוח. תנאי החתימה בחו"ל: לשנה שלמה — 3 דולרים עם המשלוח. וכן למחצית ולרבע שנה. — כל החותמים משתמשים בהנחות גדולות (מ 20 עד 40 אחוז) בקנית ספרים עברים חשובים", כמו: „קורת העברים" (5 חלקים), ספרי „ברקאי" ספרי הוצאת „האור" ועוד.

העורך אהרן לובושיצקי — המו"ל הוצאת „אביב" לודז

כתובת המערכת, ההנהלה והמכירה הראשית:
Red. i Adm. „HAKOCHAB" Łódź Al. 1 Maja 8/9. Skrz. poczt. 216 P.K.O. 9057.

אנאנסען אין נייעם פאלקסבלאט
האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער.
[illegible] די אדמיניסטראציע אין שען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 קאלאמען
אין טעקסט—40 " " " " 60— " " " " " 4 "
נאכ'ן טעקסט — 1 " " " " 15— " " " " " 7 "
[illegible] 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. עקלערונגען—10 גר. א ווארט

Ka Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 96.